

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Martina Kovaříková

Život vietnamské menšiny v českém prostředí

Olomouc 2012

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Medved'ová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem *Život vietnamské menšiny v českém prostředí* vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Gabriely Medved'ové a výhradně s použitím literatury uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Chropyni dne 28. března 2012

.....
Martina Kovaříková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Gabriele Medved'ové za její odborné vedení bakalářské práce, užitečné rady a příjemnou spolupráci. Dále děkuji vietnamským respondentkám za jejich čas, který mi během práce věnovaly a také českým respondentům, kteří mi byli nápomocni při vyplňování dotazníků pro praktickou část mé práce. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině, která mi byla velkou oporou během celého studia na vysoké škole.

OBSAH

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Vymezení pojmů	8
2 Charakteristika vietnamského národa.....	11
2.1 Nástin historického vývoje Vietnamu.....	11
2.2 Současný Vietnam.....	12
2.3 Tradice, kultura a náboženství.....	12
3 Pobyt Vietnamců na českém území z historického hlediska	14
3.1 Historie příchodu Vietnamců před rokem 1989	14
3.2 Pobyt Vietnamců na českém území po roce 1989	16
3.2.1 Motivace příchodu v počátcích 90. let	16
3.2.2 Legislativní změny a nová spolupráce	16
3.2.3 Skupinová klasifikace	17
3.2.4 Počet Vietnamců po roce 1989 vyjádřený v datech.....	18
4 Život dnešních Vietnamců v České republice.....	20
4.1 Hodnocení kvality života v České republice.....	20
4.2 Živobyty v českých podmínkách.....	21
4.3 Mladá generace.....	22
5 Postoje české majority k vietnamské minoritě.....	24
5.1 Vliv politického vývoje aneb vše souvisí se vším.....	24
5.2 Průběžné monitorování českého mínění	25
5.2.1 Výsledky sociologických výzkumů společnosti STEM.....	25
5.2.2 Grafické zpracování vybraných průzkumů	26
II. PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 Použité výzkumné metody	30

6.1	Rozhovory	30
6.2	Dotazníky	31
7	Základní informace o respondentech.....	32
7.1	Respondenti rozhovorů	32
7.2	Respondenti dotazníků	33
8	Rozhovory s vietnamskými občany.....	34
8.1	Životní příběh slečny M.	34
8.2	Životní příběh slečny L.	36
9	Vyhodnocení dotazníku s českými respondenty	39
10	Shrnutí praktické části.....	43
ZÁVĚR		45
Seznam literatury		47
Seznam příloh		54
Příloha č. 1		55
Příloha č. 2		56
Příloha č. 3		57
Příloha č. 4		58
Příloha č. 5		60
ANOTACE		62

ÚVOD

V České republice v současné době žije velká řada různých národnostních menšin, které spoluutvářejí českou společnost a jsou již její běžnou součástí. Z mnoha národů, které pocházejí především z relativně blízkých oblastí, nejedná-li se přímo o národy sousedící s Českou republikou, zde žije dnes již velmi početná a nepřehlédnutelná minorita vietnamská. Život a začleňování jejich představitelů do společnosti je zde o to obtížnější, neboť se od původního českého obyvatelstva značně liší především svým vzhledem, ale také historickým původem, kulturou, tradicemi, náboženstvím a v neposlední řadě také mentalitou. Z těchto důvodů vznikají u poměrně stále konzervativní české společnosti četné pochybnosti a předsudky, které mnohým Čechům brání v lepším poznání těchto lidí. Z druhého hlediska jsou problémy se vzájemnou interakcí způsobeny i ze strany Vietnamců, pro které je často typická izolovanost a snaha žít jen uvnitř své vlastní komunity. V české společnosti dnes stále existuje určitý odstup a nedůvěra vůči vietnamské menšině, ale s postupem času a s jejich narůstajícím počtem se postoje Čechů přeci jen mění.

Důvody, na základě kterých jsem si vybrala právě toto téma, se týkaly faktu, že dnes Vietnamci tvoří jednu z nejpočetnějších skupin cizinců na našem území a pro českou společnost tak díky svému vysokému počtu přestali být čímsi neobvyklým a doslova exotickým, jak tomu bývalo dříve. Dnes se děti již na základních školách neudivují nad tím, že mají spolužáka vietnamského původu, že někdo běžně nakupuje u vietnamského obchodníka nebo má dokonce na vesnici za svého souseda právě Vietnamce. Všechny tyto trendy, které lze dnes tak snadno vypozerovat, mě vedly k otázkám, jaké místo Vietnamci v naší společnosti vlastně zaujímají, jaká budoucnost je tady může asi čekat a zdali někdy nastane doba, kdy budou českou společností plně akceptováni jako právoplatná součást země.

Cílem práce je tedy podat obecné informace a poznatky týkající se teorie, ale také prozkoumat tuto problematiku mnohem detailněji a to prostřednictvím autentických výpovědí vietnamských obyvatel. Tyto výpovědi jsou dále doplněny o názory českých obyvatel, které vyplývají z provedeného dotazníkového šetření. Ráda bych svou prací přispěla k lepšímu poznání a porozumění vietnamské minority a poukázala na to, jaké je jejich skutečné postavení v naší společnosti.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou, přičemž obě části jsou členěny do pěti kapitol.

Úkolem první kapitoly teoretické části je vymezit základní pojmy vztahující se k danému tématu, kapitola druhá pak stručně popisuje historický vývoj, tradice a kulturu Vietnamu. Práce se ve třetí kapitole zabývá jednotlivými časovými etapami příchodu těchto cizinců na naše území, jejich počtem, ale také motivací, která tyto osoby přiměla k odchodu z rodné země. Předposlední kapitola se zaměřuje především na současnou situaci a postavení dnešních Vietnamců v České republice a jejich hodnocení života a podmínek v této zemi. Poslední, pátá, kapitola se pak věnuje měnícím se postojům české populace k těmto vietnamským občanům.

Cílem praktické části je více se přiblížit danému tématu a to prostřednictvím osobních zážitků, názorů a poznatků konkrétních osob vietnamského původu, jejichž životy jsou neustále vystavovány střetu dvou rozdílných kultur a na vlastní kůži znají to, jaké je žít v cizí zemi, ve které ne všichni akceptují multikulturní společnost. Aby byla tato část objektivní a zcela komplexní, je doplněna také o názory českých občanů, kteří s těmito cizinci žijí v jedné společnosti.

K metodám použitým při zpracovávání této bakalářské práce patří studium a analýza odborné literatury a internetových zdrojů. Jejich dostatek a dostupnost přispěly ke snadnějšímu vypracování celé práce. Metody použité pro praktickou část byly nestandardizované rozhovory, druhou metodou bylo dotazníkové šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmů

V první kapitole je vymezeno několik základních termínů, které s tématem života v cizí zemi a začleněním se do nové společnosti úzce souvisejí a často se používají, nicméně mnohým lidem jejich významy nejsou příliš jasné. V odborné literatuře bychom se nejčastěji setkali s těmito pojmy:

Migrace

Na termín „migrace“, jak uvádí Maříková, se lze dívat ze dvou úhlů – jednak se rozlišuje „emigrace“, a to z hlediska místa, ze kterého daný člověk odchází, a „imigrace“ z hlediska místa, do kterého míří (1996, s. 255).

Tyto definice jsou dále rozpracovány v Malém encyklopedickém slovníku A–Ž. Ten emigraci definuje jako „*přesídlení, odchod jedince nebo skupiny z jedné země do jiné, nazíráno z hlediska opouštěné země.*“ Naopak imigrace je „*přistěhování, příchod jedince nebo skupiny z jedné země do jiné, nazíráno z hlediska země, do níž se jedinec či skupina přistěhovává*“ (1972, s. 286, 429).

Minorita

Tento pojem se překládá jako „menšina“ a vymezen je jako „*národnostní, rasová, náboženská či politická skupina, která má menšinový počet (tvoří menšinu) v odlišném většinovém (majoritním) prostředí*“ (Encyklopedický slovník, 1993, s. 688).

Majorita

Geistova stručná definice popisuje termín jako „*větší, zpravidla nadpoloviční část společenského útvaru, vytvářející v něm početní převahu*“ (1992, s. 210).

Komunita

Jinými slovy se jedná o společenství. Maříková komunitu charakterizuje jako společenský celek, pro který jsou typické určité specifické a neobvyklé typy sociálních vazeb vně tohoto celku, zvláštní postavení má však také v rámci širšího sociálního prostředí (1996, s. 512).

Jisté doplnění nabízí Jandourek, který podotýká, že *„dnes je tento pojem označením spřízněných, často integrujících, jedinců sdílejících určitou identitu bez ohledu na místo jejich pobytu“* (2001, s. 127).

Etnikum

Podle Klimeše je etnikum *„historicky vzniklá skupina lidí, které spojuje společný historický původ, rasový typ, jazyk, materiální a duchovní kultura, mentalita, tradice..., společné území“* (1994, s. 163).

Synonymem pro tento jednoslovný termín je podle Průchy pojem „etnická skupina“. Podle něj je pro etnikum typickým znakem její vlastní etnicita, kterou charakterizuje jako *„souhrn vlastností či znaků vymezujících etnikum“* a dodává, že je etnicita *„úzce spojena s prvky příslušné kultury“* (2001, s. 18).

Adaptace

Vyčerpávající definici pojmu „adaptace“ poskytuje Maříková vymezující ji jako *„proces a výsledek procesu změn v chování, ve struktuře společenské skupiny, v sociální organizaci nebo v kultuře, přispívající k přežití, fungování nebo udržování rovnováhy se sociálním a přírodním prostředím. Označuje schopnost individua nebo skupiny přežít v daném sociálním a přírodním prostředí.“* (1996, s. 40).

Asimilace

Jedná se o *„proces, jímž se jedna skupina, obvykle menšinová nebo přistěhovalecká, stává součástí jiné tak, že ztrácí některé své kulturní znaky a osvojuje si jiné, splývání jednoho národa či etnické skupiny s druhým“* (Malý encyklopedický slovník A–Ž, s. 64).

Diskriminace

O diskriminaci se podle Malého encyklopedického slovníku A–Ž jedná tehdy, dojde-li k restrikci či odnětí práv konkrétní skupině lidí, a to z jakýchkoliv důvodů - může se jednat o důvody rasové, národnostní, třídní apod. (1972, s. 246).

Xenofobie

Encyklopedický slovník uvádí, že xenofobií je myšlen obrovský strach nejen ze všech cizinců, ale také obavy a odpor vůči všemu cizímu (1993, s. 1219).

Valenta dodává, že se xenofobie může stát pramenem mnohých nevráživých ideologií – např. fašismu, nacionalismu či rasismu (2003, s. 74).

2 Charakteristika vietnamského národa

Záměrem druhé kapitoly je bližší seznámení se s vietnamskou zemí a to prostřednictvím velice stručného přehledu reálií tohoto asijského státu. Jedná se především o popis historického vývoje Vietnamu a vystižení nejdůležitějších událostí a momentů, které v této asijské zemi proběhly. Kapitola se nezabývá pouze minulostí, krátce se zmiňuje také o základních informacích o současném Vietnamu a podává údaje o tradicích a kulturních zvláštностech.

2.1 Nástin historického vývoje Vietnamu

Vietnam, oficiálním názvem Socialistická republika Vietnam, je zemí Jihovýchodní Asie nacházející se na poloostrově Zadní Indie, na jejímž území od nejstarších dob žil národ Vietů. Oblast dnešního Vietnamu byla od 3. století př. n. l. až do 10. století n. l. pod čínskou nadvládou. V 16. století došlo k rozdělení území na část severní a jižní, k jejichž novému sjednocení došlo až na konci 18. století. Ve druhé polovině 19. století pak sílil vliv Francie, která si nakonec z území Vietnamu udělala svou kolonii. Tento stav trval až do roku 1945, kdy byla vyhlášena nezávislost a na celém území vznikla „Vietnamská demokratická republika“. S tím však Francie nesouhlasila, a tak v letech 1946-1954 probíhaly další teritoriální boje, které skončily vítězstvím Vietnamu nad francouzskými legiemi v bitvě u Dien Bien Phu. Poté byla země znovu rozdělena na severní a jižní část, dělicí hranicí se tehdy stala 17. rovnoběžka. Tímto způsobem se na jihu zrodila Vietnamská republika a na severu zůstala působit Vietnamská demokratická republika. Období klidu a míru však netrvalo příliš dlouho. Již roku 1964 propukla v zemi občanská válka, do které se zapojily také Spojené státy americké. Tento konflikt, známý jako „vietnamská válka“, byl ukončen až roku 1975. Ke znovusjednocení v podobě Vietnamské socialistické republiky došlo roku 1976 a toto uspořádání trvá dodnes (Ičo, 2006, s. 28–38).

2.2 Současný Vietnam

V dnešním Vietnamu žije okolo 82,5 milionů obyvatel, z toho zhruba 2,7 milionů v hlavním městě Hanoji. Momentálně je tak 13. nejlidnatější zemí na světě a potýká se s velkými problémy přelidnění. Vedoucí postavení má v zemi Komunistická strana, v čele republiky stojí prezident Truong Tan Sang. Navzdory komunismu se však země otevírá novým možnostem, spolupracuje a navazuje diplomatické vztahy i s mnohými státy západního světa (Nováková, 2006, s. 21–22, 25–26).

Z hospodářského hlediska velký význam hraje zemědělství, ve kterém, jak Nováková definuje, stále pracuje až 70 % populace. Hlavní plodinou je pak rýže, jejíž pěstování má ve Vietnamu velice dlouhou tradici. Dodnes je to základní potravina všech obyvatel, chudých i bohatých. Není proto také divu, že je země druhým největším vývozcem této plodiny na světě (2006, s. 22, 25).

2.3 Tradice, kultura a náboženství

Jak uvádí Pechová (2006, s. 57–59), všechny tradiční svátky se ve Vietnamu řídí lunárním kalendářem. Existuje jich celá řada, nejvýznamnější je však Nový rok. Tento den nemá „pevné“ datum, slaví se mezi 21. lednem a 20. únorem. Při těchto oslavách Vietnamci nezapomínají na své zesnulé příbuzné – existuje zde přímo „kult předků“ – ke kterým se modlí a přinášejí jim oběti v podobě různých předmětů, ale také jídla. Jak popisuje Kocourek (2010, s. 28), je nutné, aby i předkové měli potěšení z toho, že se rodině vede dobře.

Ke svým předkům se modlí během celého roku a to prostřednictvím oltářů. Ty jsou pro Vietnamce, ať už žijící v rodné zemi nebo v cizině, zcela nezbytnou součástí jejich života. Jak uvádí Pechová (2006, s. 62–64), hlavní postavou této ceremonie je otec, případně nejstarší syn z rodiny. Během obřadu se zapalují vonné tyčinky a odříkávají se modlitby. Smysl tyčinek spočívá v jejich dýmu, který má magickou schopnost přenést modlitby a přání do jiného světa. Po modlitbě se tyčinky zapichují do speciální nádoby s popelem, který představuje zesnulé předchůdce, a celý proces je ukončen úplným vyhasnutím tyčinek. Tyto rituály mají rodinu chránit před vším zlým a zajišťovat jí štěstí, zdraví a prosperitu. Vietnamci své předky žádají o pomoc a opatrování také při důležitých životních volbách a rozhodnutích. Může se jednat o volbu týkající se např. svatby, narození dítěte, důležité životní zkoušky,

stavby domu, nemoci aj. *„Duše zesnulého člověka totiž ani po smrti těla neztrácí zcela kontakt se světem. I nadále má svoje potřeby a zájmy, často se vměšuje do záležitostí pozůstalé rodiny – může jí pomáhat i škodit.“* (Ičo, 2010, s. 10).

Pro českou společnost – obecně lze říci, že pro celou evropskou společnost – jsou takovéto tradice zcela neznámé. Je nutné však zmínit, že kult předků nemá s náboženstvím jako takovým nic společného. Z náboženského hlediska ve Vietnamu jednoznačně převládá buddhismus, dále je to hinduismus, v menší míře pak i křesťanství. Jak uvádí Vasiljev (2006, s. 76), se svými zhruba 8 miliony katolických věřících se Vietnam řadí na druhou nejpočetnější katolickou zemi v Asii.

3 Pobyť Vietnamců na českém území z historického hlediska

Účel této kapitoly je popsat historický vývoj česko-vietnamské spolupráce a vzájemného soužití, ale také hlavní příčiny příjezdu nových vietnamských občanů do naší země. Kapitola se zabývá jednotlivými časovými etapami od samotných počátků navázání diplomatických vztahů až po současnost. Pro lepší přehlednost a srozumitelnost je kapitola rozdělena do dvou hlavních podkapitol, přičemž dělicím mezníkem je rok 1989.

Mnoho českých obyvatel si v souvislosti s vietnamskou minoritou žijící v naší zemi často klade otázky typu „Proč si Vietnamci tolik oblíbili právě Českou republiku?“, „Jak je možné, že v naší zemi žije tak velký počet lidí, kteří pocházejí z druhého konce světa a jsou od nás tolik odlišní?“. Když občas s mladými lidmi a svými vrstevníky o tomto tématu diskutují, sledují, že naprostá většina se domnívá, že počátky spojené s příjezdem Vietnamců se týkají především doby po roce 1989. Je to logické, že jejich znalosti jsou v tomto směru tak trochu „omezené“, neboť se lidé z této mladé generace narodili v průběhu druhé poloviny 80. let či na začátku 90. let 20. století. Naopak druhá generace, jejich rodiče, si počátky vietnamské migrace spojují navíc s 80. lety, neboť si pamatují, že tehdy zde žil na tu dobu vcelku nezanedbatelný počet vietnamských studentů. Málokdo však ví, že kořeny česko-vietnamské spolupráce a diplomatických vztahů jsou mnohem hlubší. „*Působení Vietnamců v naší zemi není pouze přechodným fenoménem, ale má dnes již svou historickou kontinuitu.*“ (Jirasová, 2005, s. 372).

3.1 Historie příchodu Vietnamců před rokem 1989

Jak objasňuje Kocourek (2006, s. 46–47), příčiny vietnamské migrace úzce souvisejí s historickým vývojem této asijské země. V letech 1946–1954 byl Vietnam sužován válečným konfliktem s Francií, proto byla tehdy země vděčná za jakoukoliv formu pomoci. Československá strana navázala historicky první oficiální vztahy s Vietnamem již v průběhu jejich válečných bojů, a to roku 1950. Po vítězném roce 1954 se francouzská vojska ze země definitivně stáhla, ovšem stát byl po několikaletém válčení hodně zbídačen. V rámci mezinárodní pomoci proto byli roku 1956 do tehdejší Československé republiky přijati sirotci

a potomci funkcionářů, jejichž rodiny byly válkou zasaženy. Nejednalo se však o nijak závratný počet osob, děti zde žili pouze několik let, poté se většina vrátila zpět do své rodné země. I přesto se však tento moment považuje za počátek vietnamské imigrace na českém území. „*Součástí československé účasti při budování „nového Vietnamu“ byla mimo jiné výchova vietnamských odborníků v našich školách a podnicích.*“ (Martínková, 2008, s. 167).

Jak popisuje Kocourek (2006, s. 47), tato spolupráce přišla vhod oběma stranám. Československá republika tehdy neměla dostatek pracovních sil v pohraničních oblastech a Vietnamská demokratická republika potřebovala zajistit odborné vzdělání svým pracovníkům. Hlavní motivací k příjezdu byla kromě obdržení kvalitního vzdělání také možnost vyššího ekonomického výdělku. Tohoto záměru bylo nakonec docíleno prostřednictvím nových dohod - roku 1956 byla podepsána „Dohoda o vědeckotechnické spolupráci“ a o rok později pak „Dohoda o kulturní spolupráci“.

Jak uvádí Martínková (2008, s. 170), „*ve druhé polovině šedesátých let v rámci smlouvy o hospodářské a technické pomoci rozšířilo řadu studentů prvních 2146 vietnamských praktikantů, kteří v letech 1967–1974 prošli zaškolením v oborech strojírenství, hutnictví, dřevařského, kožedělného a spotřebního průmyslu.*“

Jak vyjadřuje Brouček (2003, s. 7), následovala řada smluv, které zajišťovaly kvalifikaci stále nových a nových vietnamských stážistů a učňů. Smlouvy byly podepsány v letech 1974, 1979 a 1980. Vietnamských studentů bylo v naší zemi nejvíce během let 1980–1983, kdy zde působilo okolo 30 tisíc osob. Tento vysoký počet však v průběhu 80. let na základě oboustranné dohody postupně klesal. Jirasová (2005, s. 374) tyto údaje doplňuje o informaci, že byli studenti zaškolováni v různých podnikových závodech a továrnách po celém území Československa, maximálně však po dobu 7 let.

Moravcová a Nosková (2005, s. 47) charakterizují profil tehdejších Vietnamců jako uzavřenou skupinu omezenou jazykovou bariérou. Veškeré styky s českými lidmi tak byly omezeny jen na pracovní záležitosti. Právě v těchto aspektech vidí Kocourek (2006, s. 49) příčiny postupného vzniku negativního postoje Čechů k nově přichozím vietnamským občanům, kteří – na rozdíl od svých předchůdců z 60. a 70. let – neudržovali žádné přátelské vztahy, neuměli česky a neznali naši kulturu. Kromě toho tito Vietnamci začali na našem území podnikat, což bylo pro český lid naprosto něco nového a nezvyklého. Takto se mezi majoritním obyvatelstvem v 80. letech začaly objevovat mnohé předsudky, pomluvy a kritika

3.2 Pobyť Vietnamců na českém území po roce 1989

Jak již bylo v předešlé kapitole zmíněno, byla to právě 80. léta a příjezd velkého počtu Vietnamců, která změnila názor českého obyvatelstva na tento národ. Jasně znatelnou společenskou izolovanost a neochotu poznávat české prostředí jim většina Čechů měla za zlé. Tento negativní vztah původního obyvatelstva však Vietnamce od příchodu do naší země neodradil ani po roce 1989.

3.2.1 Motivace příchodu v počátcích 90. let

Martínková (2008, s. 167) jako hlavní příčiny výběru právě České republiky ze strany vietnamských imigrantů uvádí příznivé české zákony, zkušenosti a informovanost o zemi z předchozích desetiletí. Tyto důvody kladného vztahu Vietnamců k naší zemi jsou Kocourkem (2006, s. 50) doplněny o fakt, že mezi těmito dvěma státy po velmi dlouhou dobu existovala vzájemná spolupráce, kdy Československo pomáhalo Vietnamu v nouzi, přijímala jejich sirotky, studenty a dělníky.

Motivace k příchodu byly podle Martínkové (2010, s. 8) především ekonomického rázu. Původní záměry většiny nových Vietnamců po roce 1989 byly spjaty s rychlým výdělkem a následným návratem do rodné země. Často se však stávalo, že za vietnamským příslušníkem přicestovala jeho rodina nebo si zde Vietnamci sami zakládali rodiny, a tím se jejich pobyt na území České republiky protáhl nebo se stal pobytem trvalým. Obecně se však změnila i samotná sociální struktura příjíždějících cizinců. Nově začali do republiky přicestovávat i lidé z chudších částí Vietnamu, do té doby se jednalo spíše o bohatší či privilegované vrstvy vietnamské společnosti (2010, s. 15).

3.2.2 Legislativní změny a nová spolupráce

Mezi lety 1990–1992 se v naší zemi realizovala řada politických reforem, díky nimž se značně změnilo české zákonodárství upravující oblast migrace, vznikl systém migračních institucí a mnohé další. Vietnamci si mohli nově opatřit živnostenský list, na jehož základě

mohli získat dlouhodobý pobyt. To vše mělo za následek, že většina z nich začala v té době podnikat. „*S ohledem na zkušenosti z poměrně úspěšného obchodování se spotřebním zbožím v osmdesátých letech Vietnamci v jeho nabídce v podstatě pokračovali.*“ (Martínková, 2008, s. 175).

Jak zmiňuje Martínková (2006, s. 91), diplomatické i obchodní vztahy v 1. polovině 90. let nebyly na takové úrovni jako v minulosti. Neznamenal to však, že by byla vzájemná spolupráce definitivně u konce. Roku 1994 vznikly dvě nové smlouvy týkající se odborné přípravy Vietnamců na českých učilištích a vzájemného zaměstnávání vietnamských a českých občanů. Na jejich základě do země přicestovali noví Vietnamci, jejich počet však byl poměrně dost nízký. K sepsání dalších dohod docházelo v průběhu let 1996 a 1997, tentokrát se jednalo především o dohody ekonomického charakteru – např. o dohodu o podpoře a vzájemné ochraně investic.

3.2.3 Skupinová klasifikace

Podle vyjádření Martínkové (2010, s. 22) se na území České republiky postupně vyvinuly tři odlišné skupiny vietnamských přistěhovalců. „Starousedlíci“, jak je autorka nazývá, jsou Vietnamci, kteří stojí na pomyslném vrcholu pyramidy. Za nimi se nachází skupina „porevolučních“ Vietnamců 90. let. Poslední z nich je tvořena novou migrační vlnou, do které patří ti, jenž přišli do země až po roce 2000.

Etapu od roku 1992 až po současnost popisuje i Brouček a charakterizuje ji „*jako vytváření a doplňování prvních lokálních komunit*“ (2003, s. 16). Vystihuje také jednotlivé proudy vietnamských imigrantů směřujících do České republiky v 1. polovině 90. let. První skupinu tvořili Vietnamci, kteří sem přicházeli přímo z Vietnamu a to na základě možnosti rodinného sloučení, kterou jim český stát poskytl a příchod tak usnadnil. Druhý výrazný proud nových imigrantů přicházel z Německa, což podle autorových slov „většinou znamenalo po roce 1993, kdy Německo ukončilo s Vietnamci, kteří měli pracovní smlouvy z doby NDR, pracovní pobyty a nutilo je po finančním vyrovnání k reemigraci“. Významnou skupinu však tvořili i Vietnamci přicházející obzvláště z území Polska, Slovenska či Maďarska.

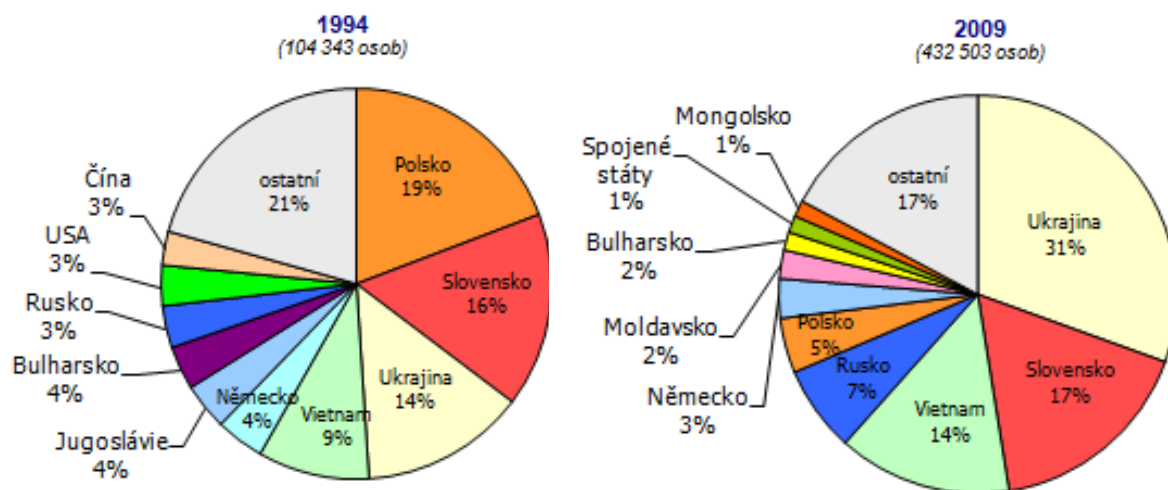
Přímá spojitost mezi dnešními novými vietnamskými přistěhovalci s těmi staršími už ovšem není moc častá. „*Tradice*“ *jezdit do České republiky za lepším životním se však ve*

Vietnamu drží dodnes. Příčiny jsou nejméně dvě: Vietnamci z ČR, kteří jezdí na návštěvy do Vietnamu a šíří kolem sebe iluzi o snadnosti výdělků u nás, a zprostředkovatelské firmy, které toho dokáží náležitě využít; ceny za zprostředkování cesty do ČR se pohybují v průměru okolo 7000 USD, což je na vietnamské poměry závratná částka, přesto zájemců ochotných zaplatit tuto sumu výměnou za zprostředkování cesty za výdělkem do ČR neubývá.“(Martínková, 2008, s. 178).

3.2.4 Počet Vietnamců po roce 1989 vyjádřený v datech

Podle oficiálních výsledků Českého statistického úřadu se trvale od roku 1998 až do současnosti Vietnamci umisťují na pozici třetí nejpočetnější skupiny cizinců v naší republice¹.

Následující grafické schéma srovnává procentuální zastoupení 10 nejčastějších skupin cizích státních příslušníků žijících na území České republiky v letech 1994 a 2009. Z grafů vyplývá, že se počet vietnamských občanů za 15 let navýšil o 5 %.

Grafy č. 1–2: 10 nejčastějších státních občanství cizinců v ČR v letech 1994 a 2009

Zdroj: Český statistický úřad, Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR, 2009

¹ Nejpočetnější skupinu od roku 2004 do dnešní doby stále tvoří Ukrajinci, druhé místo patří Slovákům (ČSÚ).

Podle úředních statistik Ministerstva vnitra ČR („Odbor azylové a migrační politiky“ a „Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie“) došlo po roce 2000 k poměrně výraznému postupnému nárůstu vietnamské menšiny. Roku 2003 na našem území žilo 29 046 Vietnamců, roku 2008 se počet zdvojnásobil na číslo 60 255. Statistiky provedené v roce 2011 však přinesly nové poznatky o tendenci mírného snižování tohoto počtu. Od začátku roku se počet těchto cizinců postupně zmenšoval a k datu 30. 11. 2011 bylo evidováno „pouhých“ 55 585 osob. Stejný trend v minulém roce zaznamenaly i výzkumy Českého statistického úřadu, který však doposud pracuje pouze s předběžnými výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Definitivní výsledky statistik nejsou stále zpracovány, ovšem na základě předběžných výsledků vyhotovených k datu 26. 3. 2011 se počet Vietnamců pohyboval okolo 53 110 (ČSÚ, 2012).

4 Život dnešních Vietnamců v České republice

Předposlední kapitola se snaží popsat život Vietnamců právě z vietnamské perspektivy, vystihnout hlavní výhody a nevýhody, pozitiva a negativa, se kterými se vietnamští občané v dnešní době v naší zemi setkávají. Dále se kapitola zabývá způsoby obživy Vietnamců na našem území, ale také důležitým společenským významem jejich mladé generace.

4.1 Hodnocení kvality života v České republice

Ačkoliv v dnešní době žije na našem území velké množství mladých Vietnamců, kteří zde vyrůstali již od dětství a vnímají proto české prostředí jako normální, ničím se neodlišující, žijí tady s nimi jejich rodiče, kteří realitu vnímají často velmi rozdílně. Ve svých začátcích se mohli setkat s tzv. kulturním šokem, o kterém píše Valenta. Ten dodává, že *„člověk vstupující do neznámého kulturního prostředí může být dezorientován a stresován zejména proto, že nemůže uplatnit své dosavadní zkušenosti a odhadnout jednání okolí“* (2003, s. 21). Tito lidé si pak logicky v novém prostředí všimají i těch nejmenších odlišností a jsou velice citliví na vše, co se jich osobně dotýká. Některé věci se jim mohou zdát sympatické, jiné jim mohou vyloženě vadit.

Kocourek (2006, s. 54) vymezuje hlediska, která podle výzkumů vietnamští občané považují v naší zemi za negativní. Jako nejvýraznější se jeví byrokratické bariéry v jejich obchodní činnosti nebo problémy týkající se zařizování pobytu v republice. Nepříznivě také vnímají nepřátelské postoje ze strany majority či pocity samoty a odloučení od rodiny. Mezi jakési naděje spjaté se životem v České republice, které cizinci mají, ale které doposud nebyly uskutečněny, se nejčastěji řadí fakt, že nemohou pozvat do země své rodinné příbuzné a také to, že podmínky pro místní podnikání nejsou již tak výhodné. *„V zásadě však vietnamští občané nedeklarují veřejně zásadní problémy, které by jim bránily v pobytu České republice. Mnohdy si Vietnamci nekladou nároky na zlepšení situace, jelikož je stále lepší než v jejich původním prostředí.“* (Kocourek, 2006, s. 54). Autor se zabývá také aspekty, které Vietnamci na naší zemi vnímají jako kladné. Jedná se především o možnost žít zde poklidný život,

zajistit potomkům dobré vzdělání či si přilepšit po ekonomické stránce. Lepší zdravotnické a sociální sítě, které naše země má, jsou další skutečnosti, kterých si tito lidé cení.

4.2 Živobytí v českých podmínkách

Když se mezi českými lidmi řekne slovo „Vietnavec“, většinou se ihned v myslí vynoří představa člověka „obchodníka“. Starším generacím se vybaví častěji obraz člověka, který stojí u svého prodejního stánku a za každou cenu se snaží své zboží prodat. Mladší generaci, která éru vietnamských tržnic 90. let moc nepamatuje, se vybaví podobná představa – s tím rozdílem, že Vietnavec již nestojí u venkovního stánku, nýbrž stojí ve svém vlastním kamenném obchodě a o své zákazníky nemá nouzi.

Podle samotných vietnamských obchodníků jsou smyslem jejich ekonomické činnosti následující principy: *„Uživit na dobré úrovni rodinu, finančně zabezpečit děti a postarat se o rodiče, kteří jsou ve Vietnamu.“* (Brouček, 2003, s. 20). Kocourek se vyjadřuje k oblastem a druhu zboží, se kterým tito lidé nejčastěji podnikají. Jedná se především o nepříliš drahé produkty jako např. oděvy, boty či elektroniku. Dodává však, že se stále častěji objevuje množství obchůdků prodávajících potraviny nebo občerstvení. Činnost vietnamských občanů v poslední době zažívá jakousi expanzi, neboť již není pravidlem, že bychom se s těmito obchodníky setkali pouze ve velkých městech. Jak autor popisuje, *„s postupem času se však můžeme setkat i s tím, že vietnamský podnikatel provozuje jedinou prodejnu potravin v obci, která leží (...) mimo hlavní centra“* (2006, s. 52–53).

Pro Vietnamce žijící na našem území mají již svou tradici vietnamské tržnice a obchodní centra. Tato místa totiž reprezentují kulturní, správní i mediální střediska, ve kterých dochází k neformálnímu setkávání Vietnamců z blízkého, ale i dalekého, okolí. Právě takovouto funkci podle Martínkové (2010, s. 17–18) zastává pražská tržnice Sapa, která je podle autorčiných slov *„branou do České republiky pro všechny Vietnamce, kteří k nám přicestují, a „Mekkou“ pro ty již zde žijící (...).“* Toto obchodní centrum je svým způsobem dosti neobvyklé. Jednak vyniká svojí velikostí – často se tato oblast výstižně nazývá „malá Hanoj“ – ale také tím, že své „útočiště“ zde našla celá řada různých jiných, neobchodních, činností. Sapa je totiž také velmi důležitým vzdělávacím střediskem. Jak autorka uvádí, našli bychom zde např. jazyková centra, která se zaměřují na výuku češtiny i vietnamštiny, mateřskou školku, dále pak lékařské ordinace, svatební agentury, holičství a mnohé další.

Za zmínku stojí také fakt, že zde sídlí redakce vietnamských časopisů a mnoho občanských sdružení, dokonce se zde pořádají krajské plesy (Martínková, 2010, s. 18). Z tohoto důvodu se dnes často v souvislosti s tímto místem hovoří také jako o „státě ve státě“.

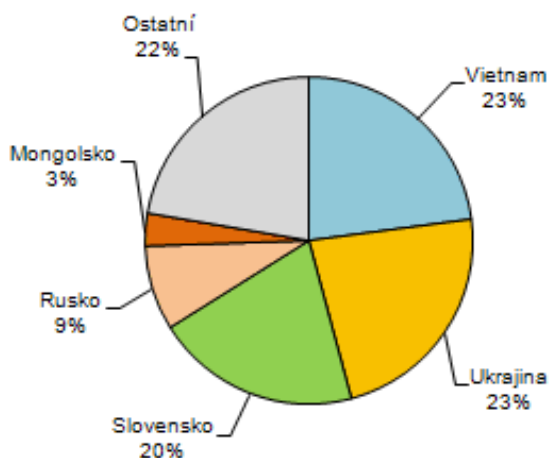
4.3 Mladá generace

V České republice dnes žije poměrně dost vysoké procento vietnamských příslušníků mladší generace. Může se jednat o jedince, kteří se sice narodili ve Vietnamu, nicméně v naší zemi žijí již od útlého dětství, nebo o ty, kteří se zde přímo narodili. Odborná literatura hovoří o „první“ generaci, kterou reprezentují osoby narozené v cizině, a o generaci „jednoapůlté“ představovanou dětmi narozenými v zahraničí, ale odmala vyrůstajícími v prostředí dané země (Šišková, 2001, s. 25). Život jedinců mladší generace však není úplně snadný. O jejich budoucnosti a osudu totiž kdysi rozhodli rodiče a oni jejich úmysly nemohli nijak ovlivnit. I přesto, že zde někteří žijí od malička a cítí se zde jako doma, mnozí příslušníci majoritní společnosti se na ně stále dívají jako na cizince a „vetřelce“. Je to ale právě i tato mladá generace imigrantů, která má ve svých rukou budoucnost naší společnosti. Martínková (2010, s. 8) k tomuto dodává, že *„mladá generace Vietnamců vyrůstající v naší zemi nastoupila cestu intenzivní integrace do většinové společnosti, čímž začala výrazně promlouvat do uzavřeného charakteru vietnamské komunity.“*

Podle Kocourka (2001, s. 101) hraje pro Vietnamce velmi významnou roli vzdělání. Rodiny jsou za něj prý ochotné zaplatit nemalé částky, často všechny naspořené peníze. Současná mladá generace věkově spadá mezi žáky základních škol a studenty středních a vysokých škol. Jak uvádí Kocourek, *„Zastoupení vietnamských žáků na českých školách je dost významné. Ve školním roce 2004/05 Vietnamci tvořili 30 % cizinců na základních školách (kolem 3,5 tisíc vietnamských žáků). Mnohem méně Vietnamců bylo ve stejném roce na vysokých školách (kolem 2 % ze všech cizích studentů).“* (2006, s. 52).

Graf č. 1 značí procentuální vyjádření počtu žáků – cizinců – na českých základních školách ve školním roce 2009/2010. Podle toho, co bylo zmíněno v předchozím odstavci, můžeme vyzorovat, že počet vietnamských žáků ve školním roce 2009/10 klesl o 7 %.

**Cizinci na základních školách v ČR
podle státního občanství
2009/2010**

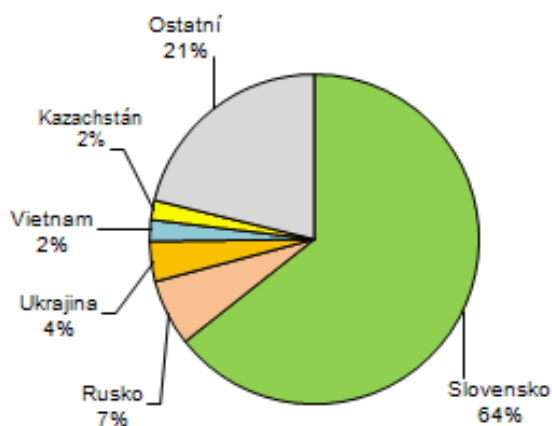

Graf č. 3: Cizinci na základních školách v ČR podle státního občanství 2009/2010

Zdroj: ČSÚ, 2011

Graf č. 4 zobrazuje procentuální vyjádření počtu studentů – cizinců – na českých vysokých školách v akademickém roce 2009/2010. Z grafu lze snadno vyčíst, že byl počet těchto studentů ztelně nižší ve srovnání s počtem žáků ZŠ, ale také ve srovnání s počtem vysokoškolských studentů jiných národností.

**Cizinci na vysokých školách v ČR
podle státního občanství
2009/2010**

Graf č. 4 : Cizinci na vysokých školách v ČR podle státního občanství 2009/2010

Zdroj: ČSÚ, 2011

5 Postoje české majority k vietnamské minoritě

Tato kapitola si klade za cíl formulovat hlavní příčiny vedoucí k současnému postoji českého obyvatelstva k vietnamským příslušníkům stejně jako představit organizaci provádějící odborné výzkumy českého veřejného mínění, včetně jejich výsledků a závěrů.

U pojmu „minorita“ neboli „menšina“ je však velmi nutné zdůraznit, že ačkoliv se tento termín v souvislosti s vietnamskými příslušníky žijícími na našem území běžně používá a mnoho autorů zabývajících se menšinovou tematikou Vietnamce zařazují do této kategorie, z právního hlediska je na tyto občany nahlíženo jinak. Jak o tom píše Leontiyeva (2006, s. 12), Vietnamci po zákonné stránce status národnostní menšiny nemají.

5.1 Vliv politického vývoje aneb vše souvisí se vším

Život každé národnostní menšiny v cizí zemi je do značné míry ovlivněn vzájemným vztahem s majoritní společností. Obyvatelé České republiky jsou poměrně dost známí svým převážně záporným vztahem a nepřístupným postojem k cizincům. Česká společnost je v těchto otázkách vcelku dosti tradiční a konzervativní. Než bychom však tento jev začali ihned kritizovat, je lepší blíže se podívat na možné příčiny, které vedly k této tendenci.

Jak z historického vývoje naší země vyplývá, nebyla naší společnosti v minulosti dána téměř žádná možnost jakési otevřenosti a sblížení se s okolními končinami, natož oblastmi velmi vzdálenými. Přístup k poznávání nových věcí, lidí a kultur byl kvůli politickému vývoji v naší republice lidem po dlouhou dobu ve velké míře znemožněn. Když se pak po roce 1989 pomyslná brána do světa otevřela, došlo k rychlým a nečekaným změnám, na které do té doby nebyli čeští občané zvyklí. A právě početný příliv cizinců různých národností, ras a vyznání, kteří se zde začali usídlvat, byl jedním z fenoménů nové vývojové etapy České republiky. K tematice soužití s cizinci se vyjadřuje Sirovátka (2002, s. 17) : *„Cizinci jsou ti, kdo žijí vedle nás a nejsou nám podobní. Soužití s nimi je pro majoritní společnost, navyklou homogenitě sociálního prostoru, obtížné.“*

Je také nutné si uvědomit, že *„generace Čechů let 1950-1990 vyrůstaly s vědomím jednoznačné existence občanské společnosti, v níž zaujímají absolutní většinu a ve které*

národnostní menšiny a jinoetnické skupiny představují nepodstatné procento obyvatelstva. Vyrůstaly s vědomím, že s výjimkou menšiny polské příslušníci ostatních národnostních menšin a jinoetnických skupin žijí rozptýleně mezi českou populací. Byly vychovány v přesvědčení, že jedinou alternativou a hodnotovým cílem většiny těchto rozptýlených menšin a etnických skupin je integrace do české společnosti.“ (Bittnerová, Moravcová a kol., 2005, s. 5).

Čeští občané se náhle ve „své“ české společnosti střetávali s odlišnými kulturami a hodnotami, které byli nuceni akceptovat a respektovat jako součást nového života v demokratické Evropě (Bittnerová, Moravcová a kol., 2005, s. 15). Téma soužití původního obyvatelstva a nově přichozích imigrantů se tak od 90. let stalo velmi aktuálním. Není se proto čemu divit, že se řada sociologů a výzkumných středisek začala zabývat právě těmito oblastmi.

5.2 Průběžné monitorování českého mínění

Následující část této kapitoly pracuje s výsledky průzkumů prováděných společností STEM², která je důležitým střediskem realizujícím výzkumy českého veřejného mínění mj. v oblasti sociálních problémů a etnických a rasových vztahů. Průzkumům se v této sféře věnuje již od počátků 90. let.

5.2.1 Výsledky sociologických výzkumů společnosti STEM

Jak vyplývá ze závěrů studií této společnosti z dubna 2001, tolerance české veřejnosti se k příslušníkům národnostních menšin pozvolna zvyšovala. V červnu téhož roku byl proveden další průzkum, v rámci kterého se zkoumal „typ“ vztahu k jednotlivým národnostním menšinám žijících na našem území. Vietnamci v tomto průzkumu nezískali moc dobrý výsledek, neboť bylo zjištěno, že stále velké procento Čechů si od nich drželo výrazný odstup. Studie však dodává že „*v porovnání s rokem 1994 se však i vztah k Romům*

² STEM = Středisko empirických výzkumů

a Vietnamcům alespoň u části populace zlepšil.“ (STEM, 2001, dostupné na: <http://www.stem.cz/clanek/106>).

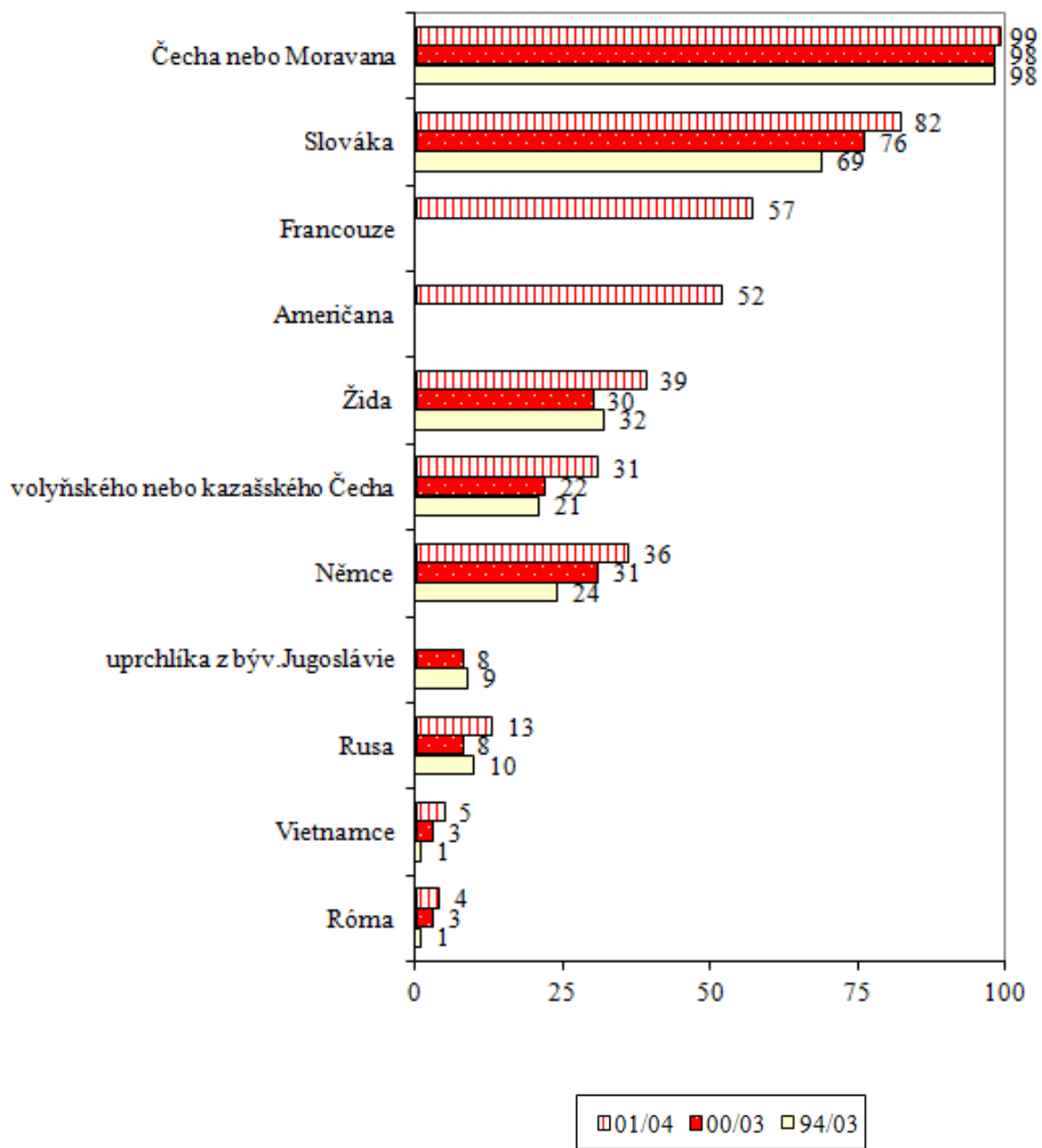
K novým významným poznatkům se dospělo poměrně nedávno, na jaře roku 2011, kdy se uskutečnil průzkum týkající se tolerance soužití Čechů s cizinci asijského původu. Výsledkem bylo zjištění, že ve srovnání s dřívějšími poznatky je česká populace „výrazně otevřenější bližšímu soužití s Vietnamci a Číňany a ukazuje se, že jde o dlouhodobý a konzistentní trend.“ (STEM, 2011, dostupné na: <http://www.stem.cz/clanek/2195>).

5.2.2 Grafické zpracování vybraných průzkumů

Skutečnost, že se tolerance Čechů vůči Vietnamcům stále zvyšuje je patrná z následujících grafů. Z těch lze však na druhou stránku lehce vyčíst, že v porovnání s jinými národnostmi se vietnamská minorita z hlediska oblíbenosti po velmi dlouhou dobu držela na předposledním místě. Výraznější posun směrem nahoru nastal až při výzkumu v roce 2011, při kterém bylo použito více národnostních kategorií, než tomu bylo v předešlých letech.

Následující graf č. 5 znázorňuje procentuální vyjádření pozitivních odpovědí³ v jednotlivých letech na dotaz *“Jak byste nesl, kdyby Vaše dcera nebo syn chtěl(a) za manžele / manželku? ...“* (respondenti odpovídali na jednotlivé národnosti uvedené níže):

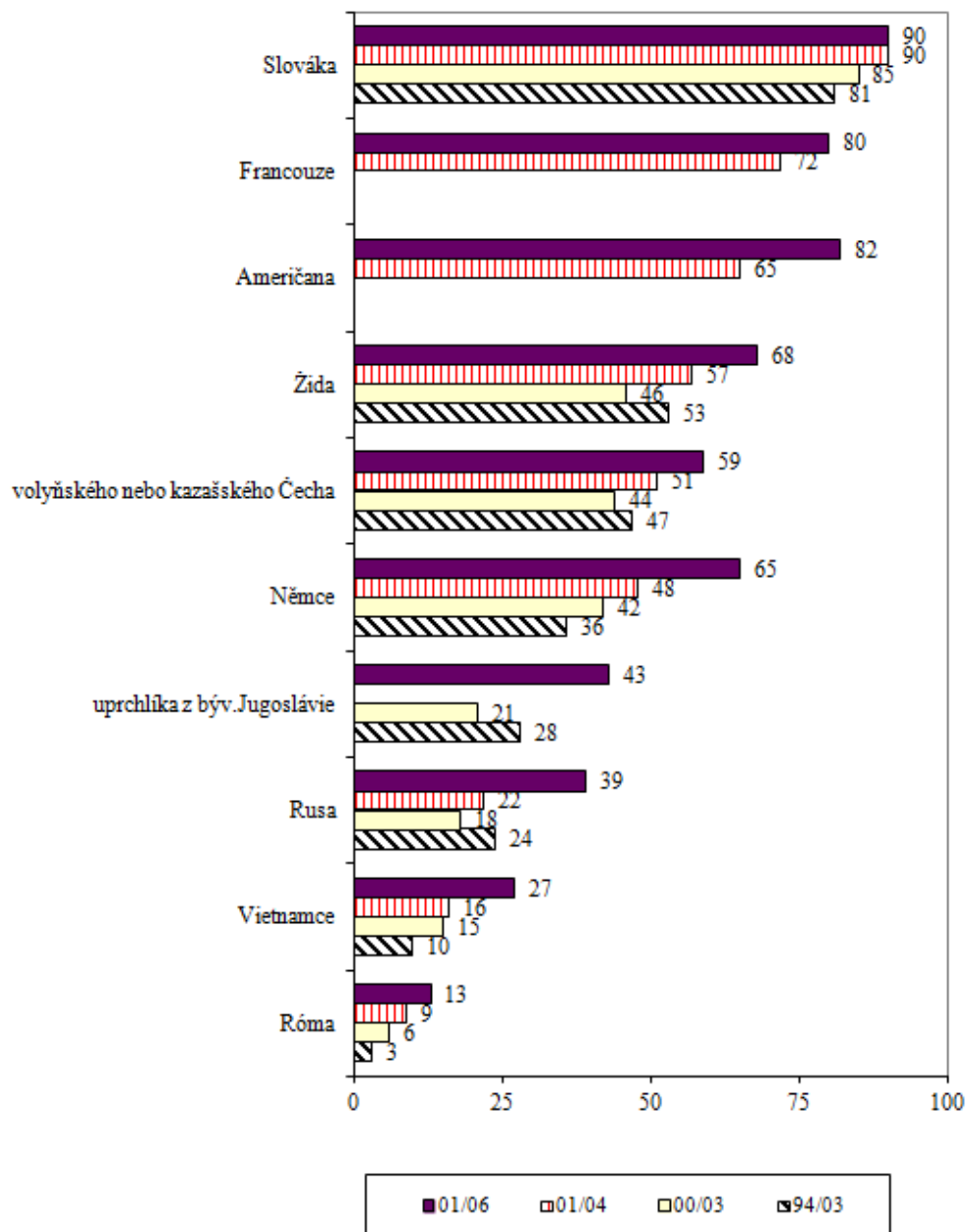
³ Graf znázorňuje podíl odpovědí “velmi dobře, bez problémů“, bez odpovědí “nevím“.

Graf č. 5: Znárodnění pozitivních odpovědí týkajících se manželství s cizinci

Zdroj: STEM, *Trendy* 3/1994, 3/2000, 4/2001, 2001

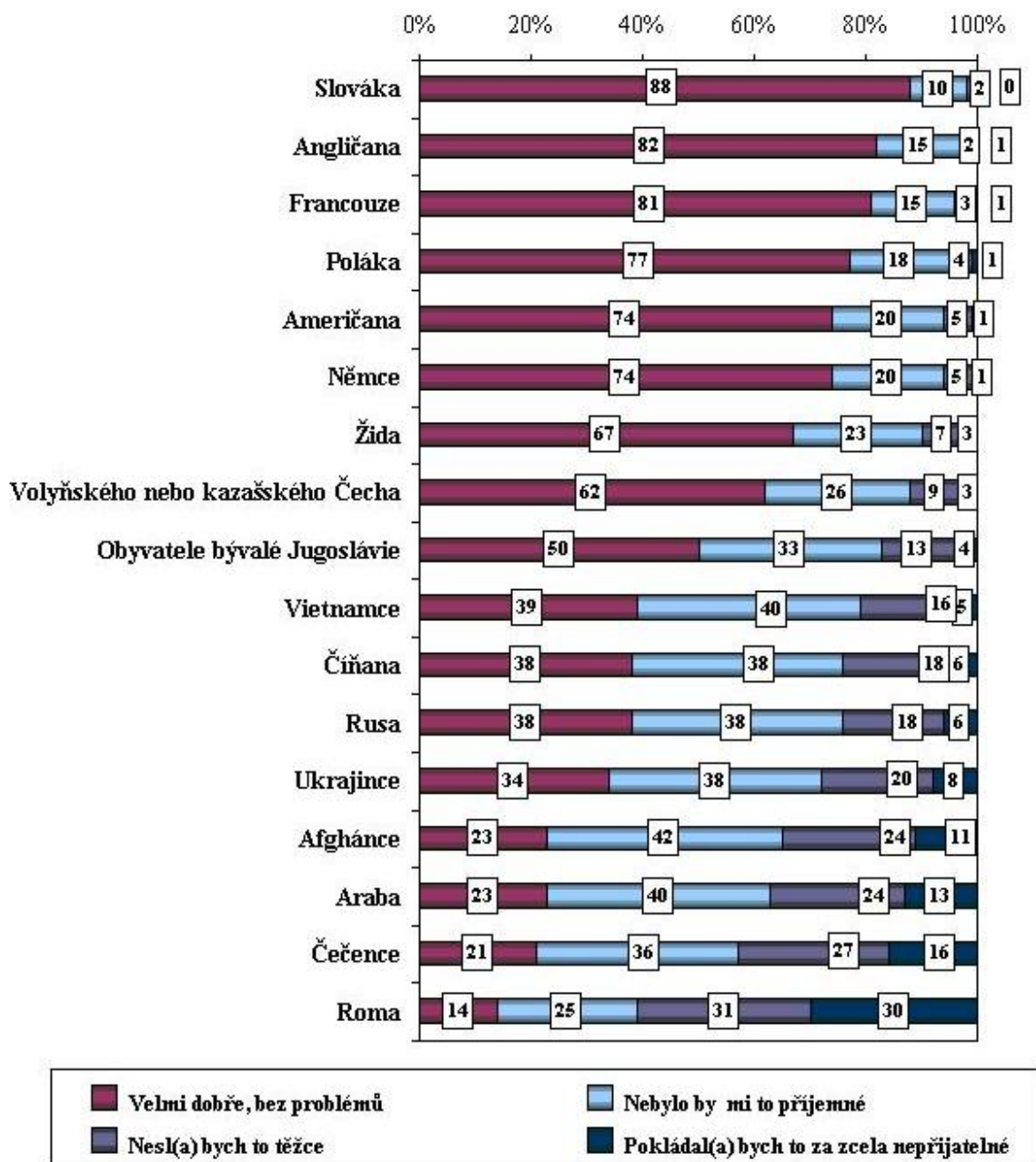
Graf č. 6 zobrazuje procentuální vyjádření pozitivních odpovědí⁴ na otázku “*Jak byste nesl, kdybyste měl za souseda?...*“ Tento graf srovnává výsledky z celkem 4 průzkumů prováděných v letech 1994, 2000 a 2001.

Graf č. 6: Znárodnění pozitivních odpovědí týkajících se sousedských vztahů s cizinci
Zdroj: STEM, *Trendy* 3/1994, 3/2000, 4/2001, 6/2001, 2001

⁴ Graf znázorňuje podíl odpovědí “velmi dobře, bez problémů“, bez odpovědí “nevím“.

Poslední graf č. 7 zachycuje procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (viz. Legenda) na dotaz “*Jak byste nesl(a), kdybyste měl(a) za souseda: “* Tyto výsledky pochází z dubna 2011.

Graf č. 7: Znázornění různých odpovědí týkajících se sousedských vztahů s cizinci

Zdroj: STEM, *Trendy 4/2011*, 2011

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Použité výzkumné metody

6.1 Rozhovory

V rámci praktické části své bakalářské práce jsem se rozhodla provést nestandardizované – neboli nestrukturované – rozhovory, při kterých jsem respondentkám nekladla přesně formulované otázky a striktně se nedržela předem dané osnovy. Jednalo se spíše o jakési přirozené povídání o různých tématech, na které zrovna „přišla řeč“, ačkoliv se logicky rozhovory vždy ubíraly podobným směrem.

Odborná literatura uvádí metodu nestandardizovaného rozhovoru jako jednu z nejvíce používanějších způsobů sběru dat v kvalitativním výzkumu. K samotnému kvalitativnímu výzkumu je odbornými publikacemi řečeno následovně: „*V kvalitativním výzkumu mizí hranice mezi rolí výzkumníka a rolí zkoumané osoby, oba jsou rovnocennými partnery.*“ (Disman, 2002, s. 298, 300). Hendl (2005, s. 50) dále vymezuje práci dotazovatele: „*V typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru dat a analýzy dat.*“ K problematice otázek používaných během rozhovoru se blíže vyjadřuje Ferjenčík, který rozlišuje mezi otázkami primárními a sekundárními: „*Primární otázky jsou ty, které původně (primárně) formuloval interviewující se záměrem získat informace týkající se dané oblasti. Pozorného posluchače však v průběhu samotného rozhovoru s respondentem mohou napadnout desítky dalších otázek, tzv. sekundární otázky.*“ (2000, s. 177).

Důvod, proč jsem zvolila právě metodu nestandardizovaného rozhovoru, byl spjatý se snahou vytvořit si s respondenty bližší a přátelštější vztah. Mým záměrem bylo pro rozhovory vytvořit příjemnou a neformální atmosféru, která by nenarušovala jejich průběh. Proto jsem celou záležitost pojala spíše jako volnější diskusi, která nebyla ovlivněna požadavky zodpovězení jednotlivě seřazených otázek.

6.2 Dotazníky

Druhou použitou metodou v mé práci je dotazník, který patří mezi standardizované techniky sběru dat a jeho cílem je získání informací od velkého počtu dotazovaných osob. Ferjenčík (2000, s. 183) o této technice píše: „*Dotazník v jeho základní podobě není nic jiného než standardizované interview předložené v písemné podobě.*“ Ve svém dotazníku jsem osobám položila celkem sedm uzavřených otázek, některé z nich však mohly být respondenty doplněny o jejich osobní poznatky. Dotazník navíc obsahoval jednu doplňující otázku týkající se věku a pohlaví respondentů (viz. Příloha č. 5). „*Standardizované techniky používají striktně jednotné podněty a také odpovědi jsou často omezeny na volbu z předem připraveného souboru kategorií. Pak hovoříme o „uzavřených otázkách. Uzavřené otázky nabízejí soubor možných alternativ, ze kterých respondent vybere vhodnou odpověď.*“ (Disman, 2002, s. 126–127).

Záměrem použití dotazníkové metody bylo doplnit zmíněné rozhovory a poskytnout tak náhled na dané téma z obou stran – vietnamské i české.

7 Základní informace o respondentech

7.1 Respondenti rozhovorů

Na rozhovory se mi podařilo získat dvě vietnamské dívky bydlící v mém městě Chropyně, proto nebylo velmi obtížné se s nimi zkontaktovat. Dívky nejsou příbuzensky spjaty a rozhovory s nimi probíhaly vždy odděleně. Ačkoliv se obě narodily ve Vietnamu, v České republice prožily většinu svého života. Zajímaly mě proto jejich osobní zkušenosti a názory o naší zemi a lidech či jejich pocity týkající se faktu, že vyrůstaly v naprosto cizím prostředí, do kterého nebylo mnohdy často moc jednoduché zcela „zapadnout“. Během rozhovorů jsem se dozvěděla také mnoho informací o jejich rodinných zvycích a tradicích i samotném životě ve Vietnamu. Následující stránky popisují zajímavé či důležité postřehy z těchto rozhovorů.

V rámci svého výzkumu jsem do rozhovorů chtěla zapojit také Vietnamce starší generace, kteří se do České republiky dostali až jako dospělí. Oslovila jsem proto tři potenciální respondenty, bohužel však ani jeden nebyl ochotný se rozhovoru účastnit. Důvody, proč jsem se setkala s odmítnutím, si vysvětluji tím, že ačkoliv mi všichni potenciální respondenti bez problému rozuměli, jejich čeština nebyla úplně perfektní a rozhodně se nedala srovnávat s češtinou mladých respondentek. Možná je to pouhá ostýchavost starší generace, která stále není tolik zvyklá na komunikaci a interakci s českými lidmi. Místo toho, aby se tento svůj vnitřní „blok“ snažili odstranit, raději se společnosti straní. Na druhou stránku to však nemusí být ani ostýchavost, ani žádný vnitřní „blok“, ale přirozená uzavřenost, která je pro vietnamskou komunitu tolik typická. Mrzí mne však, že se rozhovory neuskutečnily, neboť by bylo jistě hodně zajímavé srovnávat zkušenosti a názory dvou vietnamských generací.

Mými respondenty byly:

SLEČNA M.⁵

Slečna M. má 18 let, v České republice žije od svých 4 let. Narodila se ve městě Thai Nguyen a se svými rodiči se do ČR dostala díky příbuzným, kteří zde již nějakou dobu bydleli. Svůj rodný Vietnam doposud navštívila dvakrát. Nyní žije se svou matkou a mladší sestrou, která se narodila již v ČR. Slečna M. studuje na střední škole v Kroměříži.

SLEČNA L.

Slečna L. má 21 let, v České republice žije také od svých 4 let. Narodila se ve městě Thai Binh a rodnou zemi navštívila zatím jen jednou. Při příchodu do ČR zde její rodina měla již své známé. Nyní žije se svými rodiči a mladší sestrou a studuje vysokou školu v Ostravě.

Důvod, proč u respondentek používám pouze iniciály jejich křestních jmen, souvisí s tím, že nemám jejich osobní souhlas s uvedením celých jmen.

7.2 Respondenti dotazníků

Dotazník byl zodpovězen celkem 78 českými občany, z nichž téměř $\frac{3}{4}$ tvořily ženy. Dotazníky byly vyplňovány anonymně, respondenti zodpovídali pouze na otázku svého věku a pohlaví. Tohoto projektu se účastnili lidé různých věkových kategorií od 19 do 50 let, více než polovinu však tvořily osoby do 25 let. Dotazník je orientován především na mladší generaci české populace, neboť mne osobně zajímaly názory hlavně těch, kteří mají s vietnamskou minoritou již nějaké větší zkušenosti – například díky tomu, že s vietnamskými občany navštěvovali různé typy škol. Dalším důvodem pro výběr respondentů z řad mladší generace byla snaha zjistit, jaký postoj tyto lidé k Vietnamcům zaujímají, jaké jsou jejich zkušenosti s těmito cizinci a také to, jaké mají povědomí o vietnamské minoritě žijící v naší zemi.

⁵ Ačkoliv má tato dívka své čtyřčlenné vietnamské jméno, v běžném životě již několik let používá české křestní jméno M., které jí přidělili spolužáci na základní škole, pro které bylo její vietnamské jméno z důvodu výslovnosti příliš složité.

8 Rozhovory s vietnamskými občany

8.1 Životní příběh slečny M.

Rodina slečny M. se do České republiky dostala díky rodinnému příbuznému, který zde žil již nějakou dobu a úspěšně podnikal. Neboť chtěl vypomoci své rodině, navrhl jí, ať za ním přijede a zkusí zde své štěstí. Ačkoliv se podle slov respondenta rodina ve Vietnamu neměla špatně, neboť patřila mezi bohatší vrstvu společnosti, rozhodla se nakonec odcestovat do nové země.

Vzhledem k tomu, že měla v době příjezdu slečna M. pouhé 4 roky, navštěvovala od samého počátku českou internátní školku, ve které pobývala celý pracovní týden a s rodiči se viděla pouze o víkendech, kteří jinak byli pracovně vytíženi. *„Na tu dobu mám velice špatné vzpomínky, nelíbilo se mi tam. Byla jsem stále bez rodičů, ale chápu, že jsem tam byla proto, abych se naučila jazyk. Na druhou stránku jsem i ráda, že to rodiče vyřešili tímto způsobem, protože mě to prostředí alespoň přinutilo naučit se pořádně česky. Kromě toho mě v dětství tatka nutil číst české knížky, díky čemuž jsem si hodně zlepšila svoji slovní zásobu a dnes si troufám tvrdit, že mám hodně dobrý cit pro češtinu.“*

Po internátní školce začala studovat na základní škole, ale během školních let začala etapa častého stěhování po celé republice. Na 1. stupni se rodina stěhovala třikrát, takže bylo téměř nemožné mít nějaké stálé kamarády a být plně součástí třídního kolektivu. Nicméně na přístup všech učitelů respondent vzpomíná velice dobře, všichni prý byli vždy milí a ochotní jí se vším pomoci. První negativní zkušenosti se svými spolužáky zažila prý v Praze (tehdy navštěvovala 6. ročník ZŠ), kde zažila slovní šikanu a hrubé zacházení. Naštěstí prožila ve třídě pouze půl roku, poté se totiž rodina znovu stěhovala na Moravu. *„Lidi z Prahy nemám moc ráda, jsou citově mnohem chladnější, žijí ve velkoměstě, kde se vše točí jen kolem podnikání a přátelská gesta se tam moc nenosí, lidé si tam zkrátka drží určitý odstup. Naopak lidé na Moravě jsou přátelštější a myslím, že i vy, Češi, to takto cítíte. Ze své zkušenosti mohu potvrdit, že je to pravdivé.“*

Co se týká rodinného života, rodiče jsou dnes rozvedení a žijí odděleně. Slečna M. tak se svojí matkou a sestrou žije již sedmým rokem na jednom místě a stěhovat se prý již nechce (*„Máme tady svůj klid a až na výjimky jsou tady lidé milí a vlídní.“*). Nicméně

dodává: „*Mamka by se možná chtěla i vrátit zpět do Vietnamu, přeci jen tam má svou rodinu a kamarády, ale návrat zpět by teď nebyl možný, vzhledem k tomu, že já i sestra stále studujeme.*“ Ji samotnou život ve Vietnamu až tolik neláká, protože jak dodala, přeci jen je už více zvyklá na život v České republice a je si jistá, že by ve vietnamské společnosti moc neuspěla. Vietnamská společnost má, na rozdíl od té české, mnoho nepsaných pravidel, které je nutné velice dobře znát a řídit se jimi. Podotýká však, že se necítí být Českou, její kořeny jsou stále vietnamské, a proto by na svůj původ nikdy neměla zapomenout. Je pro ni velice důležité znát vietnamský jazyk (ve kterém se pilně doučuje) a historii, stejně jako základní tradice a zvyklosti. Doma mluví česky i vietnamsky, stejně tak vaří jídla obou národů a rodina má české i vietnamské přátele, se kterými se při různých příležitostech setkávají. K poznávání českých věcí jsou prý otevření a nebrání se ničemu novému. „*Vadí mi, když někteří Vietnamci žijící v České republice nutí své děti chovat se tak, jako by žili ve Vietnamu. Mluví mezi sebou jen vietnamsky a kritizují ty, kteří se jazykově nezačlení do vietnamské komunity. Já ale zastávám názor, že když žijeme v Čechách, tak bychom se v mnohém měli přizpůsobit.*“

Z tradičních vietnamských zvyků dodržují oslavy příchodu Nového roku (podle lunárního kalendáře) či Den dětí, který se však na rozdíl od toho českého slaví až na podzim. Rodina též vlastní dva oltáře, jeden se v domě nachází přímo u vchodu a je jakýmsi symbolem přivítání. Druhý, oltář předků, se nachází v obývacím pokoji a rodina striktně dodržuje uctívání a modlení se k zemřelým rodinným příslušníkům. Kromě těchto oltářů se však v jejich domácnosti nenachází nic typicky asijského. Vybavení domu se nijak zvlášť neliší od českých domácností.

Na dotaz, jaké hlavní rozdíly v chování a mentalitě respondentka vnímá mezi českými a vietnamskými lidmi, odpovídá takto: „*Vietnamci se chovají mnohem spontánněji, když něco chtějí udělat, prostě to udělají a nemusí si to plánovat týden dopředu jako Češi. Další rozdíl vidím ve schopnosti dělat určité kompromisy a snaze dosáhnout nějaké dohody. Přijde mi, že pro Čechy je velký problém dohodnout se na čemkoliv.*“ Všimá si také typického českého způsobu uvažování, které se podle ní zaměřuje pouze na přítomnost. Vietnamští rodiče své děti totiž už od malička učí, aby předvíдалy a staraly se o svoji budoucnost. Pocit jakési jistoty je pro ně velice důležitý. „*U mnoha Čechů pozoruji to, jak hned utratí téměř vše, co zrovna vydělali, nemají moc tendenci přemýšlet do budoucna.*“ Slečna M. se zmiňuje také o větší pracovitosti a podnikavosti Vietnamců. „*Když se to tak vezme, tak si Češi částečně mohou sami za to, že náš počet stále stoupá. Češi si pak stěžují, že jim bereme práci, ale oni sami se práci často dost brání a jsou líní. I přesto však stále za něčím spěchají a nemají čas na sebe samé. My Vietnamci se více staráme o své zdraví a psychickou pohodu.*“ Markantní rozdíl

vidí i v přístupu ke vzdělání. Ve Vietnamu jsou znalosti a modrost vysoce ceněné a každé malé dítě je vedeno k tomu, aby se snažilo dozvědět co možná nejvíce. Je prý zcela běžné, že každý žák chodí na doučování, aby veškerému učivu dobře rozuměl. *„V České republice se takovýmto věcem nepřikládá taková váha, ve Vietnamu je kvůli vysokému počtu obyvatel velice obtížné dostat se na vysokou školu, proto se žáci musí snažit být těmi nejlepšími, aby mohli uspět.“* Slečně M. se nelíbí, jakým způsobem se česká společnost chová ke starším spoluobčanům. Seniorů si velmi váží, neboť jsou to právě oni, kteří mají z celé společnosti největší životní zkušenosti a měli bychom jim být vděční za každou radu. *„Češi se k důchodcům chovají neuctivě, jsou v této společnosti spíše jen překážkou a jejich rady jsou často považované za naprosté hlouposti. To by se ve Vietnamu nikdy nestalo.“*

Co se týká diskriminace, respondentka se doposud cítila být znevýhodněna pouze kvůli tomu, že nevlastní české občanství, o které si však ve svých nynějších 18ti letech může zažádat. Na Česích ji nejvíce vadí to, když nerozlišují mezi „dobrymi“ a „špatnými“ Vietnamci a všechny automaticky „háží“ do jednoho pytle. Je pro ni pak o to obtížnější se ve společnosti prosadit. Se slovními urážkami má své zkušenosti, s fyzickým napadením se však nikdy nesetkala. *„Jsem ráda, že stále více Čechů zaujímá k Vietnamcům neutrální postoj. Všimla jsem si, že česká společnost negativně pohlíží víc např. na Romy než na nás, Vietnamce.“*

V závěru rozhovoru byla probírána tematika vizí a plánů do budoucna. Na zakládání rodiny má slečna M. podle svých slov ještě dost času, a co se týká výběru budoucího partnera, možnost českého manžela nezavrhuje (v současné době má českého přítele, její rodiče jí do výběru partnerů nijak nemluví, ale respondentka přiznává, že kdyby byl přítel Vietnamec, byli by rodiče spokojenější). S představou, že v České republice zůstane žít natrvalo, je smířená, nicméně neodmítá potenciální možnost, že by se někdy v daleké budoucnosti přeci jen rozhodla odstěhovat se zpět do rodné země.

8.2 Životní příběh slečny L.

Rodiče druhé respondentky do České republiky nepřijeli pohromadě, nejprve to byl pouze otec. Rodina se v novém prostředí orientovala také díky pomoci svých známých, kteří zde žili již nějakou dobu před jejich příjezdem. Začátky pro rodinu proto nebyly až tak náročné. Slečně L. byly v době příjezdu 4 roky a jak sama říká, vzpomínek z té doby není

mnoho. V České republice začala navštěvovat českou školku, díky které se naučila česky. „Byla jsem tehdy ještě dost malá na to, abych si vůbec uvědomovala, co se to vlastně děje a nějak nad tím přemýšlela“, dodává k tomuto období respondentka.

Školní léta po strážce začleňování se do třídního kolektivu neměla nijak náročná. Jedinou nevýhodou podle ní bylo, že si ji díky jejímu značně odlišnému vzhledu od českých žáků učitelé vždy rychle zapamatovali, což byla někdy dost velká nevýhoda. Postoje všech svých učitelů na základní i střední škole hodnotí jako dobré, nikdy nezažila, že by se k ní učitelé chovali jinak, než k českým dětem nebo ji různým způsobem přehlíželi a ona se tak dostala na pomyslný okraj třídního kolektivu. V současné době již studuje na vysoké škole, kde se běžně setkává se studenty různých národností. Ačkoliv by jako cizinka více zapadala do ulic velkoměsta, kterému termín „multikultura“ není tolik vzdálený, je spokojená se životem na maloměstě, který jí téměř ve všem vyhovuje a kam se vždy ráda vrací.

Slečna L. se dnes již ztotožňuje spíše s evropským způsobem myšlení, ale některé názory má prý staromódní, které se do moderní západní kultury vůbec nehodí. Sama sebe vnímá jako určitou „kombinaci západní a východní kultury“. Na své rodině nepozoruje žádné větší rozdíly ve srovnání s českými rodinami. S jinými vietnamskými rodinami se setkávají pouze výjimečně. I v jejich domácnosti bychom našli tradiční oltář předků, který má rodina ve svém obývacím pokoji, kde praktikuje kult zemřelých předků. Členové se mezi sebou dorozumívají oběma jazyky, rodiče však většinou pouze vietnamsky. O spokojenosti života svých rodičů v cizí zemi má respondentka určité pochybnosti: „Nevím, jestli jsou v České republice úplně šťastní. Spíše bych jejich rozpoložení nazvala „přežíváním“.

V otázkách společenského znevýhodnění kvůli svému původu odpovídá, že jisté obavy má. „Teď zatím stále ještě studuji, takže možné znevýhodnění na trhu práce ještě tolik neřeším. Situace bude horší, až to bude aktuální. Rodiče se o moji budoucnost docela dost bojí, především v dnešní době neustálých krizí, kdy nemají práci ani čeští občané. Boj o pracovní místo pro mě bude o to těžší.“ S diskriminací se prý občas setkává, nejčastější jsou však ze strany Čechů (především „pubertáků“ a mladých lidí) slovní urážky. „Lidé si myslí, že jsou něco víc, že jsou úžasní, když si na mě či mladší sestru dovolují. Naštěstí už to teď tolik neřeším, asi jsem z toho už vyrostla.“

Za hlavní negativní rys české povahy považuje velkou lenost. „Češi si stále jen na něco stěžují, ale nikdy s daným problémem nic reálně nedělají. V tomto jsou dost mazaní. Vietnamci jsou ve srovnání s nimi mnohem více snaživí a pracovití.“

Jako nevýhodu života v České republice vidí fakt, že jsou „odtrženi“ od rodiny žijící ve Vietnamu, pro kterou je návštěva Evropy dosti nereálná, neboť by byla obtížná jak po

stránce finanční, tak také administrativní (Vietnamci žijící v naší zemi vlastní stále svá vietnamská občanství, díky čemuž nemají větší problémy se získáváním víz a vycestováním do země).

Během rozhovoru jsme se dostaly také k tématu České republiky a vyhlídek do budoucnosti. *„Když o tom teď tak přemýšlím, nad svojí budoucností jsem až tak moc zatím neuvažovala. Bylo by zajímavé zkusit žít i v některých jiných zemích, poznat další novou kulturu a nové lidi. Pokud se však situace v České republice bude vyvíjet k lepšímu, ráda bych zde zůstala natrvalo a v budoucnu též založila rodinu.“* Na dotaz, zda by rodičům vadil případný český manžel, slečna L. reaguje odpovědí, že by jistě preferovali spíše vietnamského muže, ovšem názor rodičů pro respondentku není moc důležitý. Jak dodává, výběr budoucího životního partnera je pouze a její volbou, do které by jí neměl nikdo mluvit.

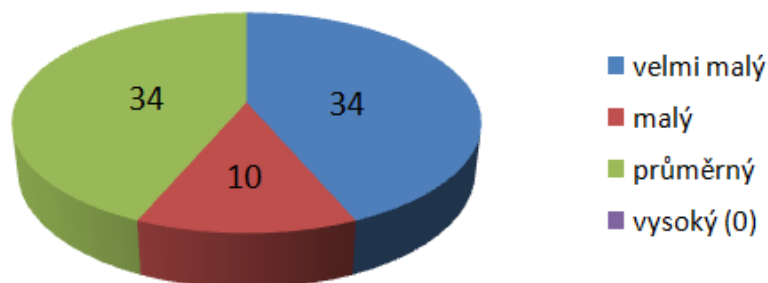
9 Vyhodnocení dotazníku s českými respondenty

Respondenti v rámci dotazníku zodpovídali celkem osm otázek, z nichž sedm se týkalo přímo jejich názorů a zkušeností s Vietnamci a jedna otázka byla pouze doplňující – vztahovala se k věku a pohlaví respondentů. Úkolem těchto otázek bylo zjistit vztah českých obyvatel k představitelům vietnamské menšiny v České republice, stejně jako odhalit stupeň znalosti, které o těchto lidech Češi mají.

Dotazníku se účastnilo celkem 78 osob, z toho 58 žen a 20 mužů ve věkovém rozpětí od 19 do 50 let. Tyto informace vyplynuly z úvodní doplňující otázky.

Následující otázka, v pořadí druhá, se týkala povědomí Čechů o vietnamské menšině žijící v naší zemi. Jak z dotazníků vyplynulo, vědomosti osob v tomto směru nebyly nijak značné. Respondenti vybírali z možností „velmi malý“, „malý“, „průměrný“ a „vysoký“. Velice zajímavý je fakt, že možnost „vysoký“ nepoužil ani jeden respondent.

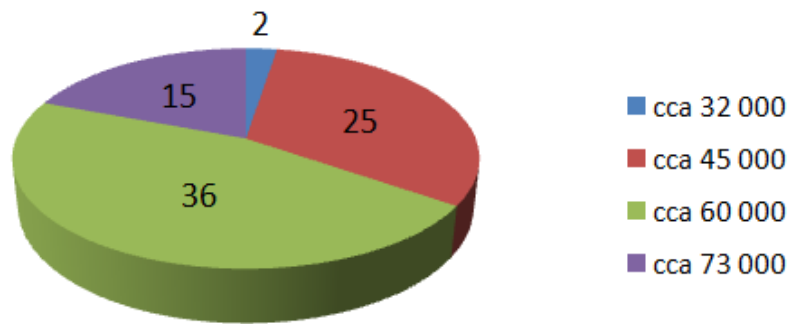
Stupeň povědomí o vietnamské minoritě

Graf č. 8: Stupeň povědomí o vietnamské minoritě

Respondenti si však dobře vedli u otázky č. 3, která se týkala jejich odhadu přibližného počtu Vietnamců žijících na našem území, který je uváděn oficiálními zdroji. Nejvíce osob – 36 – uvádělo ze čtyř daných variant možnost 60 tisíc, což je počet, který se oficiálním statistikám nejvíce přibližuje.

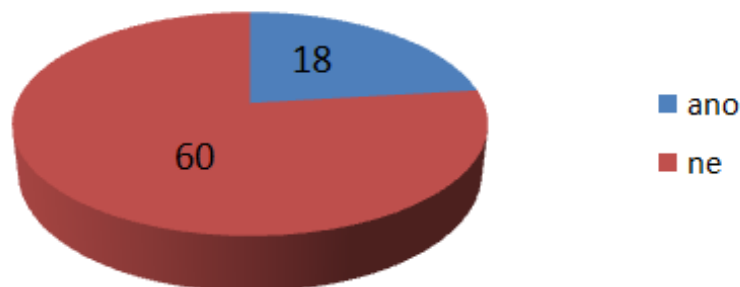
Odhad počtu Vietnamců žijících v ČR

Graf č. 9: Odhad počtu Vietnamců žijících v ČR

Cílem otázky č. 4 bylo zjistit, kolik dotazovaných osob zná nějakého vietnamského příslušníka osobně, případně mezi nimi mají své přátele. Z celkového počtu kladných odpovědí na tuto otázku pouze 3 osoby uvedly, že mohou hovořit o jejich vztahu s Vietnamci jako o přátelství.

Znáte nějakého Vietnamce osobně?

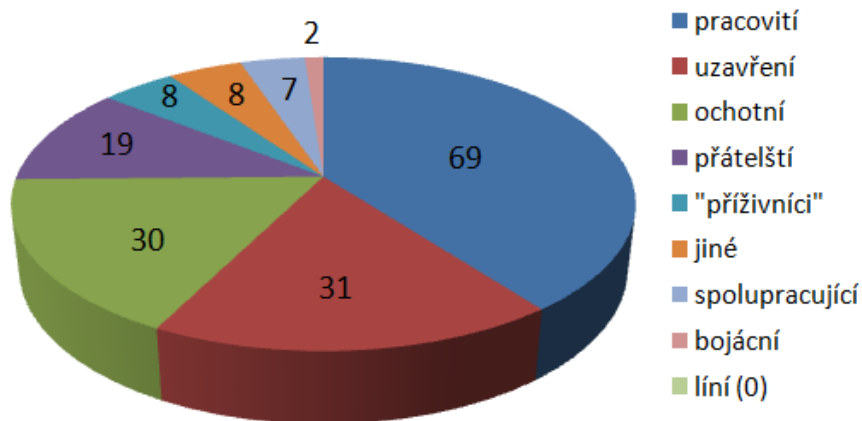

Graf č. 10: Znají Češi Vietnamce osobně?

U otázky č. 5 měly dotazované osoby co nejlépe vystihnout charakter vietnamských občanů. Respondentům byl dán na výběr výčet různých vlastností, počet zaškrtnutých odpovědí nebyl nijak limitován. Pokud však mezi nabízenými možnostmi nenalezli to správné slovo, mohli jej v příslušné kolonce „jiné“ sami doplnit. Tato možnost byla využita pouze minimálně – respondenti uváděli, že je pro Vietnamce charakteristická např. podnikavost, snaha se začlenit do české společnosti, hrdost na jejich kulturu, ale také zákeřnost či

nedůvěřivost. Jak z následujícího grafu vyplývá, nejvíce volená možnost byla „pracovití“, naopak možnost „líní“ nebyla vybrána ani jednou osobou.

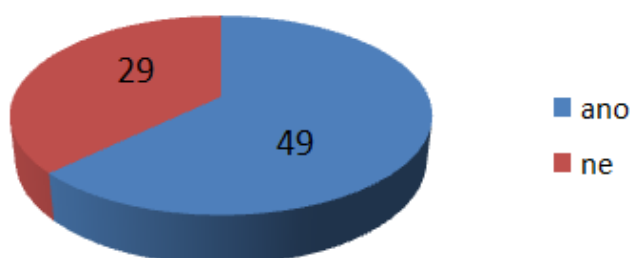
Jak byste charakterizovali vietnamské příslušníky?

Graf č. 11: Jak Češi charakterizují vietnamské příslušníky?

Respondenti byli u šesté otázky tázáni na využívání služeb vietnamských obchodníků. V oblasti kupovaného sortimentu převažovala koupě oblečení, poté potravin, v malé míře byly také zmiňovány drobné domácí potřeby.

Nakupujete u vietnamských obchodníků?

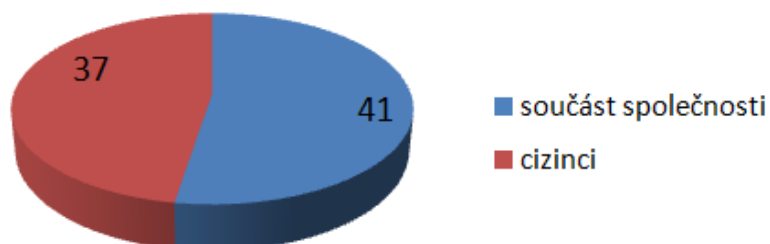

Graf č. 12: Využívání služeb vietnamských obchodníků

Předposlední otázka č. 7 se vtažoval k problematice společného soužití – konkrétně, zda Češi vnímají Vietnamce již jako součást české společnosti nebo spíše jako cizince. Několik respondentů ke své vybrané odpovědi připsalo krátký dodatek. Nejvíce mne zaujaly tyto: „Vietnamce vnímám především jako nebezpečnou konkurenci línému českému člověku.“

a „Vietnamci jsou již součástí naší společnosti, nemyslím si ale, že by Čechům brali pracovní místa, protože Češi jsou na rozdíl od nich líní a málo podnikaví, takže si za svoji situaci můžou sami.“

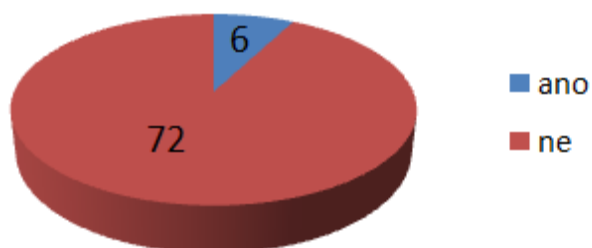
Jak vnímáte Vietnamce žijící v ČR?

Graf č. 13: Jak Češi vnímají Vietnamce žijící v ČR?

Otázka č. 8 se týkala osobních zkušeností respondentů s vietnamskými příslušníky. Všechny uváděné odpovědi týkající se negativních zkušeností se vztahovaly k nespokojenosti s poskytovanými službami (např. prodej nekvalitních produktů, problémy s reklamací...).

Máte s Vietnamci špatnou zkušenost?

Graf č. 14: Mají Češi s Vietnamci špatné zkušenosti?

10 Shrnutí praktické části

Praktická část této práce je doplněním části teoretické, a ačkoliv se ne vždy vyvíjela podle původních záměrů, lze bez pochybností říci, že i přesto podává celkový přehled názorů, postojů a zkušeností obou zainteresovaných stran.

Co se týká rozhovorů, se slečnou L. jsem bohužel nikdy kvůli jejímu většímu zaneprázdnění nemohla strávit tolik času jako se slečnou M., která byla v poskytování informací vstřícnější. U obou respondentek mne však zaujala rozvážnost a jakási „zralost“ jejich názorů. Kromě osobních schůzek jsem se v průběhu psaní své bakalářské práce na respondentky obracela se svými dotazy přes elektronickou poštu a vždy byly ochotné mi pomoci a otázky zodpověděly. Co mne však nemile překvapilo, byl fakt, že nebyly ochotné mi poskytnout žádné fotografie z jejich rodinného prostředí, které mi v začátcích našeho seznámení přislíbily a se kterými jsem tudíž ve své práci původně počítala. Žádala jsem, jestli by bylo možné získat fotografie rodinných oltářů nebo fotografie z jejich návštěvy rodného Vietnamu, samozřejmě pouze pro účely mé bakalářské práce. Když jsem dívky několikrát přes elektronickou poštu požádala, zdali by mi fotografie zaslaly, naše vzájemná komunikace tím skončila. Důvody, proč mi fotografie neposkytly, jsem se proto bohužel nedozvěděla. Možným důvodem mohl být fakt, že s poskytnutím fotografií nesouhlasila rodina. Protože však neznám skutečné důvody, nemohu vyvozovat žádné přesné úsudky. Neboť s dívkami nejsem již v kontaktu, nemohu ve své práci bez jejich svolení použít jejich celá jména, což zdůvodňuje fakt, že jsem se rozhodla použít pouze iniciály jejich křestních jmen.

Informace, které jsem se dozvěděla od vietnamských respondentek, jsem pak mohla srovnávat či dávat do užšího kontextu v souvislosti s tím, k jakým závěrům jsem dospěla prostřednictvím dotazníků s českými občany. Zajímavé je například to, že téměř všichni dotazovaní Češi neměli špatnou zkušenost s vietnamskými příslušníky – pokud by se však role vyměnily, zjistili bychom, což také z rozhovorů vyplývá, že řada Vietnamců s Čechy má špatné zkušenosti a to především kvůli diskriminaci. Dalším zajímavým aspektem srovnání názorů Čechů a Vietnamců, který však vede ke shodnému a nikoliv odlišnému názoru, je skutečnost, že Češi tuto minoritu nejčastěji charakterizují jako pracovitou. Vietnamci sami se za pracovité velmi často považují a naopak svoji pracovitost a píli srovnávají s typickou českou leností. Jako kladný závěr dotazníku vnímám fakt, že větší polovina dotazovaných

osob považuje Vietnamce již za součást naší společnosti, což je důkazem toho, že vztah našich občanů vůči těmto cizincům není až tak špatný.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na život vietnamské minority žijící na území České republiky. Přibližuje, jakým způsobem Vietnamci na našem území žijí, jaké si zachovali kulturní tradice a jak se dokázali přizpůsobit českému prostředí. Přináší také pohled českých obyvatel na tuto komunitu.

Cílem teoretické části bakalářské práce bylo hlouběji analyzovat život vietnamských obyvatel v naší zemi. Práce tak přináší teoretické poznatky týkající se samotného Vietnamu a života v této asijské zemi, stejně tak se soustředí na historický vývoj pobytu Vietnamců na českém území. Tato část se zabývá také příčinami a motivy příchodu Vietnamců v jednotlivých časových etapách, spolupráci české a vietnamské země či klasifikacemi jednotlivých přistěhovaleckých „vln“. Teoretická část je doplněna o číselné údaje shrnující informace o počtu těchto cizích osob na území České republiky. Tyto údaje jsou přitom využity z neaktuálnějších zdrojů, které jsou veřejnosti dostupné – jedná se např. o informace společnosti STEM či Českého statistického úřadu. Pozornost je věnována také životu dnešních Vietnamců na našem území, jejich hodnocení kvality života a podmínek v současné české společnosti. Práce se touto problematikou zabývá též z pohledu české majoritní společnosti a podává ucelený náhled na postoje a názory těchto obyvatel. Jinými slovy, záměrem bylo vytvořit komplexní text, který by českým obyvatelům poskytl bližší seznámení s tematikou vietnamského etnika žijícího na území České republiky. Jsme přesvědčeni, že tohoto cíle práce v teoretické části dosáhla.

Cílem praktické části bylo více se přiblížit tomuto tématu prostřednictvím osobních zkušeností občanů vietnamského původu, stejně tak zjistit názory českých obyvatel týkajících se jejich zkušeností a nazírání na tyto cizince. Rozhodli jsme se proto uskutečnit osobní setkání s vietnamskými občany, ale také oslovit občany české národnosti, aby poznatky získané v této části byly co možná nejkomplexnější a nejobjektivnější. Z větší části bylo tohoto cíle dosaženo, ačkoliv původní plány byly trochu odlišné. Některé oslovené osoby z řad vietnamských přistěhovalců návrhy zcela zamítly, některé souhlasily. Je však nutné dodat, že ačkoliv se na začátku spolupráce jevila jako bezproblémová, objevilo se v jejím průběhu několik komplikací. Jednalo se především o vážnoucí komunikaci ze strany respondentek. I přesto pro mne bylo toto osobní seznámení velkou pozitivní zkušeností a přínosem směřující k lepšímu pochopení života v cizí zemi. Praktická část je tvořena také

dotazníkovým šetřením, ze kterého vyplývá, že znalosti českého obyvatelstva a vzájemná interakce příslušníků těchto dvou národností nejsou nijak závratné. Na druhou stránku z tohoto průzkumu nevyplývá žádný závěr, který by vypovídal o tom, že by česká společnost byla nějakým způsobem xenofobní a vůči příslušníkům vietnamské národnosti by pociťovala nenávisť či odpor. Naopak z tohoto dotazníkového šetření vyplývá, že vztah našich občanů vůči těmto cizincům není až tak špatný, neboť větší polovina dotazovaných osob považuje Vietnamce za součást české společnosti.

Bakalářská práce tak dosáhla cílů, které byly stanoveny. Jde o přiblížení života vietnamské komunity v teoretické rovině a získání poznatků od rodilých vietnamských občanů, kteří téměř celý svůj život žijí v České republice. I další cíl, tedy získání názorů na tuto minoritu od vzorku české populace, byl uskutečněn a doplnil tak pohled majoritní společnosti na tuto problematiku.

Závěrem bychom upozornili, že i přes veškeré kladné výsledky vyplývající z této práce je nutné neustále dbát na vzájemnou kooperaci a v neposlední řadě na odstranění dosud existujících předsudků v naší společnosti. Věříme, že vzájemné vztahy mezi Čechy a Vietnamci se budou i nadále pozitivně vyvíjet a soužití těchto dvou odlišných kultur bude bezproblémové.

Seznam literatury

Knižní zdroje

BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ, M. a kol. *Kdo jsem a kam patřím? : identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. 1. vyd. Praha: Sofis, 2005. 459 s. ISBN 8090278582.

ČERNÍK, J. a kol. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 2006. 221 s. ISBN 8073190559.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 8024601397.

EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, P. a kol. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. 95 s. ISBN 8073300982.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 8071783676.

GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 8085605287.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

IČO, J. Historie Vietnamu. In *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. Kapitola I, s. 28–40.

IČO, J. *Náboženství ve Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 38 s. ISBN 9788085394740.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 8071785350.

JIRASOVÁ, M. Vietnamští vysokoškoláci v Praze. In *Kdo jsem a kam patřím? : identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. 1. Vyd. Praha: Sofis, 2005. s. 371–388.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. 855 s. ISBN 80-04-26059-4.

KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. In *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. Kapitola 3, s. 46–61.

KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. In *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. Kapitola 11, s. 99–105.

KOCOUREK, J. *Vietnamská kuchyně*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 38 s. ISBN 9788085394764.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. 1253 s. ISBN 8020704388.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Malý encyklopedický slovník A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1972. 1455 s.

LEONTIYEVA, Y. Úvod. In *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006., s. 11–13.

MARTÍNKOVÁ, Š. Česko-vietnamské vztahy. In *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. Kapitola II, s. 85–93.

MARTÍNKOVÁ, Š. Sociabilita vietnamského etnika v Praze. In *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. Kapitola 6, s. 167–210.

MARTÍNKOVÁ, Š. *Vietnamská komunita v Praze*. 1. vyd. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 48 s. ISBN 9788085394726.

MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník: I, A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 8071843113.

MORAVCOVÁ, M. – NOSKOVÁ, H. Struktura etnických menšin a imigračních skupin v České republice. In *Kdo jsem a kam patřím? : identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. 1. Vyd. Praha: Sofis, 2005. s. 15–79.

NOVÁKOVÁ, K. Z jaké země k nám přijíždějí vietnamské děti? In *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. Kapitola I, s. 18–27.

PECHOVÁ, E. Vietnamské tradiční svátky a oslavy. In *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. Kapitola I, s. 56–67.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova : teorie - praxe – výzkum. 1. Vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2001. 211 s. ISBN 8085866722.

SIROVÁTKA, T. *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*. Brno: Georatown, 2002. 355 s. ISBN 8086251136.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 8071786489.

UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. 264 s. ISBN 978-80-87112-12-0.

UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. Příloha – Vietnamští studenti v Československu (v Praze), 60. léta 20. Století. In *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008 [cit. 2012-02-02] s. 207–210.

VALENTA, M. a kol. *Přístupy ke vzdělávání cizinců v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 115 s. Sborníky. ISBN 8024405865.

VASILJEV, I. Hodnoty současné vietnamské společnosti. In *S vietnamskými dětmi na českých školách*. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. Kapitola 1.6, s. 68–84.

Internetové zdroje

BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. [online]. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003, 121 s., aktualizováno 15. 6. 2005 [cit. 2012-01-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001346.pdf>>.

Český statistický úřad. *Cizinci se státním občanstvím Vietnamu*. [online]. ČSÚ, 2005, aktualizováno 26. 9. 2007 [cit. 2012-02-11]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/67002F9A01/\\$File/11180633.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/67002F9A01/$File/11180633.pdf)>.

Český statistický úřad. *Obyvatelstvo podle státního občanství podle krajů*. [online]. ČSÚ, 2012, aktualizováno 2.2 2012 [cit. 2012-02-11]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/9500339D7A/\\$File/pvcr082.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/9500339D7A/$File/pvcr082.pdf)>.

Český statistický úřad. *Vzdělávání*. [online]. ČSÚ, 2011, aktualizováno 6. 4. 2011 [cit. 2012-02-11]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani>.

Klub Hanoi. *Další kurzy českého jazyka pro Vietnamce a Vietnamky v Praze*. [online]. 2010 [cit. 2012-02-02].

Dostupné na WWW: <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2010060101>>.

Ministry of Culture, Sports and Tourism of Vietnam. *Vietnamese Culture*. [online]. 2009 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na WWW:

<<http://english.cinet.vn/defaultarticledetail.aspx?zoneid=10&newsid=9705>>.

Odbor azylové a migrační politiky. *Souhrn statistik za listopad: Cizinci 3. zemí se zaevidovaným povoleným pobytem na území České republiky a cizinci zemí EU + Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska se zaevidovaným pobytem na území České republiky k 30. 11. 2011*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2011, aktualizováno 13. 12. 2011 [cit. 2012-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>>.

Ředitelství služby cizinecké policie ministerstva vnitra ČR. *Nejčastějších 10 státních občanství cizinců v ČR v letech 1994 - 2009 (31. 12.)*. [online]. ČSÚ, 2009, aktualizováno 5. 10. 2007 [cit. 2012-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tab/B900404628>>.

Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ministerstva vnitra ČR. *Cizinci v ČR - podle státního občanství a typu pobytu - k 31. 12. 2003*. [online]. ČSÚ, 2003, aktualizováno 27. 6. 2007 [cit. 2012-01-11]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700401129/\\$File/c01a11t.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700401129/$File/c01a11t.pdf)>.

Ředitelství služby cizinecké policie ministerstva vnitra ČR. *Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a státního občanství k 31. 12. 2008*. [online]. ČSÚ, 2008, aktualizováno 12. 8. 2010 [cit. 2012-01-11]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-0025850>.

SAPA Praha. [online]. 2012 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.sapa-praha.cz/>>.

STEM. *Trendy 4/2011: Naši občané se čím dál více otevírají soužití s Vietnamci a Číňany*. [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/2195>>.

STEM. *Trendy 6/2001: Tolerance k menšinám povolna roste*. [online]. Praha, 2001 [cit. 2012-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/106>>.

STEM. *Trendy 4/2001: Tolerance našich občanů k příslušníkům menšin se povolna zvyšuje*. [online]. Praha, 2001 [cit. 2012-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/118>>.

TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. *Vybrané aspekty života cizinců v České republice*. [online]. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2010, 123 s. [cit. 2011-11-12]. ISBN 978-80-7416-067-7. Dostupné na WWW: <praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_319.pdf>.

Trung Tam Thuong Mai SAPA. [online]. 2010 [cit. 2012-02-02].

Dostupné na WWW: <<http://www.sapa.biz/>>.

Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití. [online]. [cit. 2012-02-02].

Dostupné na WWW: <http://www.cerme.cz/ukazka_stud_mat/04/04_04t.html>.

World Travel. *Vietnamese New Year*. [online]. 2011 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na WWW:

<<http://worldtravel212.com/598-vietnamese-new-year.html>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1	Obrazová příloha - Oslavy Nového roku ve Vietnamu
Příloha č. 2	Obrazová příloha - Oltář předků Vietnamští studenti v Československu
Příloha č. 3	Obrazová příloha - Tržnice Sapa
Příloha č. 4	Obrazová příloha - Předškolní a školní výuka Vietnamců
Příloha č. 5	Dotazník

Příloha č. 1

Obr. č. 1: Oslavy Nového roku ve Vietnamu

Zdroj: Ministry of Culture, Sports and Tourism of Vietnam, 2009

Obr. č. 2: Oslavy Nového roku ve Vietnamu

Zdroj: World Travel, 2011

Příloha č. 2

Obr. č. 3: Oltář předků

Zdroj: Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití

Obr. č. 4: Vietnamské studenty v Československu (v Praze), 60. léta 20. století

Zdroj: Uherek, Z., Korecká, Z., Pojarová, T. a kol., 2008

Příloha č. 3

Obr. č. 5: Jeden ze vstupů do areálu Sapa

Zdroj: Oficiální stránky Sapy, 2012

Obr. č. 6: Letecký pohled na areál Sapy

Zdroj: Oficiální stránky Sapy, 2010

Příloha č. 4

Obr. č. 7: Vietnamské děti ve školce v areálu Sapy

Zdroj: Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití

Obr. č. 8: Kurz českého jazyka pro Vietnamce v Praze 4

Zdroj: Internetové stránky Klubu Hanoi, 2010

Obr. č. 9: Kurz českého jazyka pro Vietnamce v Praze 4

Zdroj: Internetové stránky Klubu Hanoi, 2010

Příloha č. 5

Dotazník o vietnamské minoritě v ČR

- 1) **Jaký je Váš věk a pohlaví?**

- 2) **Jaké máte povědomí o vietnamské menšině žijící v ČR?**
 - a) velmi malé
 - b) malé
 - c) průměrné
 - d) vysoké

- 3) **Víte, kolik Vietnamců podle oficiálních statistik zhruba žije v ČR?**

Možnosti:

 - a) cca 32 000
 - b) cca 45 000
 - c) cca 60 000
 - d) cca 73 000

- 4) **Znáte nějakého Vietnamce osobně, příp. máte mezi Vietnamci přátele?**
 - a) ne
 - b) ano

- 5) **Jak byste Vietnamce charakterizovali?**

Možnosti:

 - a) přátelští
 - b) pracovití
 - c) spolupracující
 - d) uzavření
 - e) líní
 - f) bojácní
 - g) ochotní
 - h) „příživníci“
 - i) jiné (prosím vypište):

- 6) **Nakupujete u vietnamských obchodníků, příp. jaké zboží?**
 - a) ne
 - b) ano

zboží:

7) Vnímáte Vietnamce jako součást české společnosti nebo jsou pro Vás stále pouze cizinci?

- a) součást české společnosti
- b) cizince

8) Máte s Vietnamci špatnou zkušenost(i)?

- a) ne
- b) ano (pokud ano, stručně popište):

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Martina Kovaříková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Medvedřová
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Život vietnamské menšiny v českém prostředí.
Název v angličtině:	Life of the Vietnamese Minority in the Czech Society.
Anotace práce:	Bakalářská práce podává ucelený pohled na život vietnamských občanů žijících v České republice. Stručně popisuje historii a typické znaky této asijské země. Detailněji se pak zabývá historickými důvody příchodu těchto cizinců v jednotlivých časových etapách až do současnosti. Práce popisuje danou problematiku jak ze strany Vietnamců, tak Čechů. Pozornost je věnována jejich názorům, zkušenostem a postojům.
Klíčová slova:	Vietnamci, menšina, migrace, integrace, mezinárodní spolupráce, vietnamská kultura
Anotace v angličtině:	The Bachelor Thesis gives a comprehensive overview of life of the Vietnamese citizens living in the Czech Republic. It briefly describes history and typical features of the Asian country. It deals with historical reasons of the arrival of the Vietnamese during particular periods until the present day. The Thesis describes this topic from the points of view of the Vietnamese as well as the Czech people. The attention is devoted to their opinions, experience and attitudes.
Klíčová slova v angličtině:	The Vietnamese people, minority, migration, integration, international cooperation, Vietnamese culture
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Obrazová příloha Příloha č. 2 – Obrazová příloha Příloha č. 3 – Obrazová příloha Příloha č. 4 – Obrazová příloha Příloha č. 5 – Dotazník
Rozsah práce:	61 stran
Jazyk práce:	Český